

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ'.

ΕΒΔΟΜΗ, ΣΑΒΑΤΟ, 21 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1912

ΑΡΙΘΜΟΣ 476

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ·
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΠ. ΟΜΙΛΟΣ. Προκήρυξη διαγωνισμού για άλφαβητάριο.
Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Οι κληρικοί στο θέατρο.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Ο Ποιητής και ο Κριτικός (συνέ-
χεια).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ. Πολιτική Έπιθεώρηση.

Γ. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. Εικόνες.

Γ. Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ. Σημείωση.

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ. Το Ζήτημά μας και ο Βενιζέλος.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ. Αθήλωση.

Α. STEINMETZ. Η άναρχία.

Α. ΤΡΑΝΟΣ. Φιλελεύθερη φορολογία.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ (*)

Στην πρώτη του προγραμματική εγκύκλιο κή-
ρυσεν ο Έκπαιδευτικός Όμιλος πώς, κοντά στις άλ-
λες εκπαιδευτικές ανάγκες που θέλει να υπηρετή-
σει, θα κοιτάξει να δοθούν στα Έλληνόπουλα και
το πρότυπο άλφαβητάριο και τα πρότυπα διδαχτικά
βιβλία.

Τα παράπονα για τα σημερινά διδαχτικά βιβλία
είναι γενικά. Παιδαγωγοί, δασκάλοι, οικογενειάρχες
και το σιωπηλό μὰ φανερό μαρτύριο των παιδικών
ψυχών, που παιδεύονται με τα τωρινά βιβλία, δια-
λαλούν το κακό που γίνεται.

Η γλωσσική πρόληψη, ή άμεθοδία, ή κερδο-

(*) Σημ. του Νομα. Δημοσιεύθηκε στο προχθεσινό δελ-
τίο του Έκπ. Όμιλου. Ο διαγωνισμός γι' άλφαβητάριο
του Έκπ. Όμιλου είναι ο δεύτερος. Ο πρώτος διαγωνι-
σμός για Ρωμαιο άλφαβητάριο προκηρύχθηκε από το
«Νουμά» στα 1905 (βλ. «Νουμά» άριθ. 129). Η κρίση
δημοσιεύθηκε στον άριθ. 197 (1906) και το βραβεμένο
άλφαβητάρι του Γ. Καρτζιά, δασκάλου της Πόλης, δημο-
σιεύθηκε στους άριθ. 205, 206 και 207 (1906) του «Νουμά».

σκοπία μολύνουν τη σπουδαιότερη του παιδιού πνευ-
ματική τροφή.

Οί ως τώρα ενέργειες του κράτους καμιά άπ' αὐτές τις πληγές δὲ διορθώσανε. Η γλωσσική πρό-
ληψη και ή άμεθοδία έμειναν, έπως και πριν, ή
ιδιωτική κερδοσκοπία πέρασε στα έσοδα του Κρά-
τους.

Ο Έκπαιδευτικός Όμιλος ξέρει, πώς και δη-
μοδιδάσκαλοι πολλοί, καλοσυνείδητοι, και άλλοι,
που στοχάζονται πονετικά για τα Έλληνόπουλα,
έχουν μελετήσει και τα ζητήματα του διδαχτικού
βιβλίου και θα μπορούσαν να δώσουν πολύτιμη έρ-
γασία για να διορθωθεί το κακό.

Γι' αυτό, αν και στην άρχή φρονοῦσε πώς το
Άλφαβητάριο και τα διδαχτικά βιβλία θάπρεπε να
βγούν άπ' την πράξη του Πρότυπου Σκολείου, άπο-
φασίζει, ως πού να λειτουργήσει το Σκολείο του, να
βοηθήσει για να βγει στο φῶς οτι καλό μπορεί να
μὰς δώσει ή δουλειά εκείνων, που έχουν μελετήσει
τα σχετικά ζητήματα.

Και αρχίζοντας άπ' την πρώτη άνάγνωση προ-
κηρύχνει διαγωνισμό για τη συγγραφή του καταλ-
ηλότερου για τα Έλληνόπουλα Άλφαβηταρίου.
Όσοι λοιπόν θα θελήσουν να γράψουν Άλφαβητά-
ριο για το διαγωνισμό του Όμιλου πρέπει να έχουν
ύπ' όψει τα έξης.

1) Το Άλφαβητάριο πρέπει να έχει δλη την άνα-
γνωστική ύλη του πρώτου χρόνου, δηλαδή το δεύ-
τερό του μέρος να το αποτελούν παραμυθάκια και
διηγηματάκια και ποιηματάκια για παιδιά.

2) Πρέπει να διδάσκεται σύγκαιρα διάβασμα
και γράψιμο.

3) Ο καθένας που θα γράψει, είναι λείτερος
νακολουθήσει οποιαδήποτε από τις νεώτερες μέθο-
δες της πρώτης άνάγνωσης θέλει, μμπορεί ακόμα να
προτείνει και δική του. Μόνο ή μέθοδο του γραμμα-
τισμού είναι άπαράδεκτη.

4) Το περιεχόμενο του βιβλίου, άκόμη και οι
μικρές φρασούλες, που θα διαβάζονται άρχή άρχή,
πρέπει να έχουν κάποιο νόημα, ένότητα και ένδιαφέρο
για τα παιδιά και να σχηματίζονται γρήγορα μι-
κρά διηγηματάκια.

5) Η γλώσσα που θα διδάχτει όχι μόνο με το
Άλφαβητάριο παρά και ο' έλο το δημοτικό σχολείο
είναι ή κοινή όμιλουμένη. Κι' άπ' αὐτή πρέπει
να ναι παρμένο έλο το έλικό του βιβλίου. Κάθε είδος

χειραγώγηση του παιδιού προς κάποια καθαρισμένη ή διορθωμένη τάχα γλώσσα αποκλείεται, καθώς και τὰ διαλεχτικά στοιχεία. Τὸ μόνο διόρθωμα τῆς παιδικῆς γλώσσας, πού ἔχει νὰ κάνει ἡ πρώτη γλωσσική διδασκαλία, εἶναι νὰ διδάσκει τὴν πανελληνια προφορά τῶν λέξεων ἀντὶς τῆ διαλεχτικῆ, δηλ. τὸ π'τάμ' θὰ μάθει τὸ παιδί νὰ τὸ λέει ποτάμι, τὸ σκ'λί, σκυλί, τὰ κ'τὰ κουκιὰ. Τίποτε ἄλλο.

6) Τὰ χειρόγραφα πρέπει νὰ σταλθοῦν στὰ γραφεῖα τοῦ Ἐκπ. Ὀμίλου, ὁδὸς Λέκα 4 ὡς τὴν 31 τοῦ Δεκέμβρη 1912. Κάθε χειρόγραφο νὰ διακρίνεται μὲ κάποιο ρητὸ ἢ ἄλλο σημάδι, πού νὰ ὑπάρχει καὶ στὸ σφραγισμένο φάκελλο μὲ τὸνομα τοῦ συγγραφέα.

7) Τάλφαθητάρια θὰ τὰ κρίνει ἐπιτροπὴ ἀπὸ εἰδικούς. Τὰ ὀνόματά τους θὰ δημοσιευτοῦν τὸ Γενάρη τοῦ 1913.

8) Στὸ συγγραφέα τοῦ βιβλίου, πού θὰ βραβεύεται, θὰ δοθοῦν δρ. χιλίες (1000). Τὸ βιβλίο του θὰ τυπωθεῖ καλλιτεχνικὰ μὲ ἐξοδα τοῦ Ὀμίλου. Ὁ συγγραφέας θὰχει ἀκόμα 50 % ἀπὸ τὰ καθαρὰ κέρδη ὅσο πουλιέται τὸ βιβλίο.

Ἀθήνα 1 τοῦ Μάρτη 1912.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΕΚΠ. ΟΜΙΛΟΥ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ (*)

Γ.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

(Συνέχεια)

«Στὸ ἴδιο μέτρο, στὸν ἴδιο τόνο, μὰ μὲ διαφορετικὸ νόημα ξεπροβάλλει, μέσα στὴν ἴδια σειρά, τὸ ποίημα «ἡ Ἀπόκριση». Ἡ ἰδέα του κ' ἐδῶ ξεδιπλώνει τίς δυὸ ἀντίμαχες δῦες τῆς ἱστορικῆς ζωῆς: παγανισμὸ καὶ χριστιανισμὸ. Ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς Κόσμος. Τὸ μουσικώτατο θέμα, ὁ ἀστέρευτος κοινὸς τόπος. (Στῆς κριτικῆς τῆ γλώσσα ὁ κοινὸς τόπος δὲν ἔχει πάντα τὸ κακὸ νόημα τὸ συχνὰ πυκνὰ ἀναφερμένο, γιὰ νὰ δείξῃ τὴν ἔλλειψη τῆς πρωτοτυπίας. Κοινὸς τόπος πρέπει νὰ ποῦμε τὰ γενικὰ θέματα πού τρέφανε, τρέφουν καὶ θὰ τρέφουν τὴν ποίηση, παραλλάζοντας μόνον ἀπὸ τὸν τρόπο πού τὰ μεταχειρίζεται τούτης ἢ ἐκείνης τῆς χώρας, τούτου ἢ ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ τὸ ποιητικὸ ἀργαστήρι, τούτος ἢ ἐκεῖνος ὁ ποιητής. «Ὅσο ζῆ καὶ ἡ ὁμορφιά μου, λέει τοῦ φεγγαριοῦ ἡ ἀχτίδα σ' ἕναν ποιητὴ πού διστάζει νὰ τραγουδήσῃ τὸ χιλιτραγουδημένο φεγγάρι,

ὅσο κρατεῖ καὶ ἡ ὁμορφιά μου, τόσο θὰ κρατήσῃ καὶ τὸ τραγοῦδι σου». Καὶ τῆς ἱστορίας οἱ πηγές εἶναι ὅταν τίς φυσικὲς πηγές. Ὁ ἀρχαῖος κόσμος. Ἡ ἀστέρευτη κοινοτοπία τῆς παγκόσμιας ποίησης, καὶ πιδ πολὺ καὶ μὲ ὄλο τὸ μάγεμα τῆς ποιητικῆς τέχνης τοῦ 19ου αἰώνα. Στὸν αἰώνα τοῦτο βλέπουμε νὰ τραγουδιέται καὶ σὲ κάθε του δῦση ὁ κλασικὸς Ἑλληνισμὸς, μὲ τὰ στόματα τῶν πιδ μεγαλόφωνων ποιητῶν, ἀνεξάρτητ' ἀπὸ τὸν τόπο καὶ ἀπὸ τὴ φυλὴ, τόσο πιδ λαμπρά, ὅσο πιδ λυτρωμένους δείχεται ὁ αἰώνας ἀπὸ τὴν παθητικὴν ὑπακοὴ στοὺς λεγόμενους κλασικοὺς κανόνες. Μποροῦμε νὰ λέμε πὼς οἱ ρωμαντικοί, ἔξαφνα, ὠφελήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους πιδ πολὺ ἀπὸ τοὺς προκατόχους τους κλασικιστῆς. Ἡ ἰδέα τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀνυψωμένη πιδ σὲ ἀνθρώπινη περιωπὴ, ἀρχίζει νὰ συγκινή καὶ τὴ νεοφύτρωτη ποίηση τῆς Ρωμιούνης, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἰδέα γιὰ τὴν ποίησίν μας, κοσμοπολιτικὴ μαζὶ καὶ πατριωτικὴ, μὰ τόσο ἀξιώτερα ἐκφρασμένη, ὅσο περισσότερο εἶναι λυτρωμένοι οἱ νέοι Ἕλληνες ποιητῆς ἀπὸ τίς ἀλυσίδες τῆς σχολαστικῆς γλώσσας, πού εἶχε καταστήσει σ' ἐμὰς ἐδῶ καὶ τὴν ποίηση μὴ κακὴ ρητορικὴ, μὴ, τὸ πολὺ πολὺ, καλοδαλμένη δημοσιογραφία. Ἡ Ἑλληνολατρεία, μὰ λυτρωμένη ἀπὸ τὸ δασκαλισμὸ, πού τὴν ἔκαμε ἀφορμὴ ξεπεσμοῦ· φερμένη στὴ ζωὴ μὲ τῆς ζωῆς τὸ ἀπάνου ἀπ' ἄλα σύμβολο· τὴ δημοτικὴ γλώσσα. Κι ὁ ποιητῆς μῦθ, στρώνοντας ἀπάνου στὰ σημάδια τοῦ χαριτωμένου Τερτζέτη δρόμο πιδ πλατὺ καὶ πιδ στέρεο, μαζὶ μὲ τὴν ἀπόφαση πού παίρνει, νὰ τραγουδήσῃ μὲ τὴ δημοτικὴ γλώσσα κάθε του συγκίνηση, ἀπὸ τίς ἀτομικώτερες ὡς τίς φιλοσοφικώτερες, πρῶτος δίνει καὶ τὸ παράδειγμα, τονίζοντας τὸν «Ἕμνο τῆς Ἀθηνᾶς.» Ἀπὸ τότε ἕνας κύκλος, ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικώτερους τοῦ ἔργου του, πλέκεται καὶ γιομίζει ἀπὸ τὴν ὁρμὴ πρὸς τὸ ξανάδομα, εἴτε ζωγραφικὸ, εἴτε στοχαστικὸ, τῆς ἀρχαίας ὁμορφιάς· τὸ βλέπουμε στὰ «Μάτια τῆς Ψυχῆς μου» μὲ τὴν «Ξενιτεμένη», μὲ τὴ «Νίκη», μὲ τοὺς «Τάφους τοῦ Κεραμεικοῦ»· τὸ βλέπουμε σὲ πολλὰ κομμάτια τῶν «Ἰαμβῶν καὶ Ἀνάπαιστων», σὲ περισσὲς σελίδες τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς», στὸν «Ἀσκρατο» πρῶτ' ἀπ' ἄλα, σὲ ὀρισμένους λόγους τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου», στίς ἐνθουσιαστικώτερες σελίδες τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιά», καὶ σὲ πολλὲς ἄλλες ποιητικὲς δοκιμὲς ἔξω ἀπὸ τοῦτες. Πρῶτη φορὰ στὴ νέα Ἑλληνικὴ ποίηση πού μιλεῖ μὲ τὸ στίχο, παρουσιάζεται ἡ ἐμπνευση ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ κόσμο, σὲ τέτοιο τρόπο· ἔτσι ἀρχίζει νὰ συγκινηθῇ καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ ποίηση μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴ Μοῦσα σὲ ὅ,τι θέμα τούτη ἔχει νὰ δείξῃ λαχταριστότερο κ' ἐνθουσιαστικώτερο πρὸς μίμηση καὶ πρὸς ξανάδομα ἀπὸ τοὺς καιροὺς τῆς Ἀναγέννησης.

Μὰ ἡ «Ἀπόκριση», τὸ ποίημα τοῦτο τὸ κατηγορημένο, τὸ φερμένο γιὰ παράδειγμα ἔργου ξεροῦ καὶ ἀντιποιητικοῦ ἀπὸ μὴ πολὺ περίεργη κριτικὴ, παρουσιάζει κάποια ξεχωριστὴ σφραγίδα. Δὲ φανερῶνει μόνον τὴν ἐξακολούθηση τῆς ἀρχαιολατρίας πνοῆς, ταιριαστὰ καὶ παράλληλα μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴ κίνηση, μὰ ξεσκεπάζει στὸν προσεχτικὸ παρα-

(*) Κοίταξε ἀριθ. 472, 473, 474 καὶ 475.

τηρητή, μιὰ χαρακτηριστική στιγμή στην κίνηση τῆς διανοητικῆς τοῦ καιροῦ ἐκείνου· κάτι σάν καινούριο στοιχείο πού ἀρχινᾷ καί μπαίνει καί ταραίζει τὰ γαλήνα νερά, σάν τὸ λιθάρι πού πέφτοντας στὴ θάλασσα χαράζει κύκλους κι ὅσο πᾶν πλατύτερος. Τὸ ποίημα, γραμμένο στὰ 1900. Ἐποχὴ πού ἀρχίζει νὰ κυκλοφορῇ καί σ' ἐμᾶς ἐδῶ καί νὰ ἐντυπώνεται στὶς διανοητικὲς συντροφίες, ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ, ἄμεσα ἢ πλάγια, ἀπὸ λογῆς ἀκούσματα καί διαβάσματα, ἢ εἰκόνα τῆς γοητευτικῆς φιλοσοφίας τοῦ Νίτσε. Ἄλλο τὸ ζήτημα, πῶς, καθὼς γίνεται συχνά, καί κουταμάρες ξετυλιχτήκανε τότε σὲ βάρος τοῦ φιλόσοφου, καί δούλεψε γιὰ καιρὸ ἀλύπητα τριγῦρο στὸ νόμα του ὁ σνοοισμός. Οἱ μεγάλες ἰδέες, ἔξαιρνα καταφτάνουν, ταξιδευτρες ἀπὸ τὰ ξένα, φερμένες μέσα στὰ φύλλα τοῦ βιβλίου, σὰ χελιδόνια στὰ φτερά τῶν γεράνων, γιομίζουν τὸν ἀέρα, κ' ἐντυπώνονται κ' ἐπηρεάζουν, καί γίνονται φαντάσματα, αἰσθήματα, κίνητρα πρὸς ἐνέργεια, καί ἀγάπες πρὸς ὄνειροπολήματα· κανεῖς, καλὰ καλὰ, σωστὰ δὲν ξέρει πῶς καί πότε. Ὁ Γκαίτε εἶπε κάποτε τοῦ Ἐκκερμαν τὰ βαθὰ τούτα, σάν ἄλα του, λόγια: «Ἄφησε καί σ' ἐμένα τὰ σημάδια τοῦ ὁ Κάντιος, κι ἄς μὴν τὸν ἐχῆς διαδάσει. Τώρα πιά δὲ σοῦ χρειάζεται νὰ τότε διαδάσης· γιατί ὅσα μπορούσε νὰ σοῦ δώση, τὰ κρατᾷ.» Ἀπάνου ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν προσώπων καί τῶν ἀντικειμένων πού βλέπονται μὲ τὰ μάτια, εἶναι ὅμοια πραγματικὸς κι ὁ ἄλλος κόσμος τῶν ἰδεῶν πού βλέπονται κ' ἐκεῖνες μὲ τῆς ψυχῆς τὰ μάτια, κι ὅμοια προσβάλλουν τίς φαντασίες φιλόσοφων καί ποιητῶν, ὅσο κι ἂν εἶναι διαφορετικὸ τούτων ἀπὸ ἐκείνων τὸ ψάξιμο καί διαφορετικὴ ἀπὸ τῆς φιλοσοφικῆς γλώσσα ἢ γλώσσα ἢ ποιητικῆ. Διόλου παράξενο ἀνίσως κι ὁ ποιητῆς μου, χτυπημένος ἀπὸ τὸ διάδασμα ἢ καί ἀπὸ τὸ ἀκουσμα μόνον τῆς νιτσιακῆς ἐλληνολατρείας, ὠρέχτηκε νὰ ξαναρρίξει τὴ ματιά του στὴν ἐλληνικὴ ἀρχαιότητα πού πολλές φορές ἐρωτικά τὴν κοίταξε, κι ἄλλη μιὰ φορά σ' ἓνα συνθετικὸ τραγούδι νὰ συγκεφαλαιώσῃ πυκνά, κλειώνοντας σὲ ὅσο μπορούσε λιγότερους στίχους καθολικώτερη τὴν ἰδέα τῆς ἀρχαίας Καλλονῆς, τὸ γνωρισμένο κόσμο του. Ἀπὸ τοῦ Νίτσε τίς ἰδέες ἐκείνη πού κυκλοφόρησε τότε κάπως πλατύτερα, εἶναι ἡ παρμένη ἀπὸ τὸ περίφημο βιβλίον γιὰ τὴν ἀρχαία Τραγῶδια τοῦ ἀπάνου ἀπ' ἔλους τραγικοῦ φιλόσοφου. Τὸ ξεχώρισμα τῶν δυὸ στοιχείων, τοῦ ἀπολλωνιακοῦ καί τοῦ διονυσιακοῦ, τὸ πρῶτο πού χαρακτηρίζει τὴν ἐπικολορικὴ πνοή, τὸ δεύτερο, κυριώτερα, τὴν τραγικὴ Μούσα: τὸ πρῶτο τρικυμιστότερο καί μεταφυσικώτερο, τὸ δεύτερο πιδ πολὺ γαλήνῳ καί πλαστικῷ. Ἀπὸ δυὸ τετράστιχα τῆς «Ἀπόκρισης» μυρίζομαστε τὴ νιτσιακὴ, ἂν ὄχι ἐμπνευση, μὰ σάν ἐντύπωση, σάν ὑποτύπωση τοῦ ποιητῆ μου στὴν ξεχωριστὴ περίσταση τούτη. Στὴ δεύτερη στροφή ἀπαντοῦμε καί τὴν ἴδια τὴ λέξη: *Διονύσια*. (Ἡ γλώσσα τοῦ ποιητῆ δισταχτικὴ ἀκόμα· ἡ λέξη *διονυσιακὴ* θὰ εἶταν προτιμώτερη.)

Ἡ μέθη ἢ διονύσια ξεσπάει, λυσσάει, καί λάμπει ὡς πού εἶν' ἡ πλάση καί ἀπὸ ποῦ; Δὲν ξέρω ἂν εἴμ' ἐγώ, *ὁ μέγας Πᾶν ἐχώρησε στὴν ἀγκαλιά μου*· ὦ θάμη!

Δὲν εἶναι μόνο τὰ τρία βαθμολογικά, τὸ ἐν' ἀπάνου ἀπὸ τὸ ἄλλο, σκαλοπάτια, πού μᾶς γνωρίζουνε μὲ τρία ῥήματα *ξεσπάει, λυσσάει, καί λάμπει*, τὴ φύση τῆς διονυσιακῆς μέθης. — Παρακαλῶ νὰ προσέξετε στὴ φράση τούτη: «Δὲν ξέρω ἂν εἴμ' ἐγώ, ὁ μέγας Πᾶν ἐχώρησε στὴν ἀγκαλιά μου!» Ἀπόχρημα τοῦ νεοελληνικοῦ λυρισμοῦ, ὅσο κι ἂ δὲν τὸ ὑποψιάζοταν ὁ ποιητῆς μου. Εὐτύχησε ὁ Ἕλληνας ποιητῆς λακωνικά μέσα σὲ δυὸ ἡμιστίχα νὰ κλείσῃ καί νὰ τὴν παραστήσῃ ἀκέρια — χωρὶς νὰ τὸ ζητήσῃ καί χωρὶς γιὰ καιρὸ νὰ τὸ ὑποψιάσῃ — τὴ σημασία τοῦ διονυσιακοῦ στοιχείου, νὰ τοῦ δώσῃ σκαλιστὸ σ' ἓνα κομματάκι μάρμαρο ἔλο του τὸ νόημα. Ἄμεσως παρακάτου, στὴν τρίτῃ τῆς στροφῆς, ἐκφράζεται, ἀντίθετα, ἢ ἀπολλωνιακὴ διάθεση.

Τὴ λέξη *ἀπολλωνιακὸς* δὲν τὴν προφέρει ὁ ποιητῆς μου, καθὼς πρόφερε τὴ λέξη *διονύσια*. Ἡ τέχνη τοῦ ποιητῆ μου, χωρὶς ἢ ἴδια καλὰ καλὰ νὰ τὸ στοχάζεται, καί μονάχ' ἀπὸ τὸ φυσικὸ τῆς, ἀποφύγει καθε παράταξη καί κάθε παράθεση ὄρων καί ὀνομάτων πού θὰ μπορούσανε νὰ θυμίσουν τὸ ὄφος τοῦ πεζογράφου. Μόνον, τὴ φορά τούτη, μιὰ ἐπίκληση, μιὰ κλητικὴ, ἐλλειπτικὴ μάλιστα, ἢ κλητικὴ ὦ *Χρυσομίτρα*, ἓνα ἐπίθετο τοῦ θεοῦ τῆς ἡμέρας, πού ὅσο εἶναι ἀρχαῖο, ἄλλο τόσο εἶναι καί νέο μὲ τὸν κοινὸν γραμματικὸ τοῦ τύπου ὁ χρυσομίτρας τοῦ χρυσομίτρα (καθὼς θὰ λέγαμε ὁ ἀρτίστας ἢ ὁ λοχίας), ἀντικατασταίνει τὴ λέξη *ἀπολλωνία*. Ὅμως ἡ ἀπολλωνιακὴ ἰδέα παρασταίνεται ὀλόκληρη, μὰ κάπως ὑπονοητικώτερα, στὰ παραπάνου:

Τὸ δῶρο τῶν ὑπέρκλων γαλήνιων δραμάτων...

Καί μέσα στὸ στίχο τούτο χώρησε ὁ νιτσιακὸς ἀπολλωνισμός, ἔλος καμωμένος ἀπὸ τοῦ ὑπέρκλου τὴ θεωρία τὴν δραματικὴ, μὰ πού πάντα κρατιέται στὴ γαλήνια ἐπικὴ ἀντικειμενικότητα, καί δὲ σέρνεται ἀπὸ τὸ ἀκράταγο μυστηριακὸ μεθύσι τοῦ διονυσιακοῦ. Μολαταῦτα ἢ «Ἀπόκριση» στὰ πεταχτὰ μονάχα μᾶς παρουσιάζει, πάντα ποιητικὰ μετουσιωμένα, τὰ δυὸ τούτα σημαντικὰ συστατικὰ τῆς φιλοσοφικῆς συγκίνησης, πού τοὺς γίνηκε τόση χρῆση καί κατάχρηση ἀπὸ τὰ λογῆς κοντούλια. Ὁ ποιητῆς μου φαίνεται πῶς βλέπει κάπου ἄλλου: Ἀραδιάζει καί ὑψώνει ἐπίκληση πρὸς ἕλες τίς κομματιαστὲς ὁμορφάδες πού κάνουν τὴν καθολικὴ ἀκομματιαστὴ ὠραιούση τοῦ ἀρχαίου. Κ' ἔτσι ἕλες οἱ Ἑλλάδες — ὄχι ἢ Ἑλλάδα — μὰ οἱ Ἑλλάδες στὸν πληθυντικὸν τὸν ἀριθμὸ, σύμφωνα μὲ τὸ γραμματικὸ σῆμα τὸ στοιχειώδικο, μὰ τὸ πάντα γόνιμο καί σημαντικὰ ἀποτελέσματα, πού συχνὰ τὸ μεταχειρίζεται ὁ ποιητῆς μου, — οἱ Ἑλλάδες οἱ ἀηδονόλαλες, οἱ Ἑλλάδες οἱ μουσὸθρεφτες περνᾶνε μπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια μας σὲ κομμάτια στὰ δεῖξιματά, ὄχι μὲ τὸ πλατὺ ἐπικὸ ὄφος, μὰ μὲ τὴν ἐλλειπτικώτατα καί ὑποβλητικώτατα λυρικὴ γλώσσα, διθυραμδικὰ γλώσσα πού ἓνα λέει, γιὰ νὰ νοηθοῦνε δέκα· δεῖξιματά, καθὼς οἱ μυθικὲς Ἀτλαντίδες πού ἀναφέρνει στὸ ἴδιο του τραγούδι ὁ ποιητῆς πῶς «ὀλοπράσινες σὲ μιὰ ματιὰν ἀγνάντια του»,

Γεννιοῦνται ἀπὸ τὴν ἄβυσσο καί χάνονται σ' αὐτή.

Ἡ πλαστική σκᾶλα τοῦ Ἑλληνισμοῦ γγίζεται ἀπάνου ὡς κάτω. Οἱ Ἑλλάδες, ἀπὸ τῆ σπηλιά τῆς Καλυψώς, ἀπὸ τοῦ δημηρικοῦ καιροῦ τὴν ἡρωϊκὴ χάρη, ὡς «τὴ σοφὴ Ἀλεξάντρα», ὡς τῶν ἀλεξαντρινῶν καιρῶν τὴ γνώση, περνᾶνε· γιατί; ἔτσι γιὰ νὰ περάσουνε, σὰ σὲ κινηματογράφο, σὲ ἀριστοτεχνικὸ μέτρημα, καὶ νὰφανιστοῦν; Ὁχι. Ἐδῶ φαίνεται πάλε ὁ ποιητὴς ποῦ δὲν παίρνει τὴν ἰδέα γιὰ τὸ ἴδιο τῆς τὸ νόημα, μὰ πάντα, βέβαια, γιὰ νὰ τὴν ὑποτάξῃ στοὺς τρόπους τῆς τέχνης του, γιὰ νὰ μετουσιώσῃ τὸ ὑλικὸ τῆς σὲ εἶδος, καὶ στὴν περίστασι τούτῃ, ἐξαιρετικὰ, γιὰ νὰ μᾶς ἀνοίξῃ τὴν καρδιά του, γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὸ ἐγὼ του. Ὁ ποιητὴς μου εἶναι ἦ, πιδ ὡστὰ, φαίνεται πὼς εἶναι ἑλληνολάτρης· μὰ ἡ λατρεία του, πιδ πολὺ τοῦ νοῦ θρησκαιᾶ ἀποτέλεσμα καὶ σημάδι μᾶς μόρφωσης. Ἡ καημένη του ἡ καρδιά τοῦ λέει κάτι ἄλλο. Τοῦ λέει πὼς ἀπὸ τότε ποῦ ζοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι περάσανε χρόνια καὶ καιροί· πὼς ἔχει μέσα του αἷμα καλογερικό· εἶναι χριστιανῶν γέννημα καὶ θρέμμα· τὸ μόνο ποῦ ξέρει· ἂν κρατᾶ ἢ ράτσα του Ἰσα ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, δὲν τὸ στοχάστηκε· μήτε ποῦ φροντίζει. Τοῦ λέει ἡ συνειδήσή του πὼς δὲν εἶναι ἄδολη ἔθνη· κάθε ἄλλο· πὼς Ἰσα μὲ τὴν εὐωδιὰ τοῦ ῥόδου τότε μεθᾶ τὸ λιδάνι· πὼς μαζὶ μὲ τὴν Παρθένα τὴν Ἀθηνᾶ, ποῦ συχνὰ πυκνὰ ἔρχεται στὴν ἀκρὴ τοῦ κοντυλιοῦ του, ἢ Παναγιά ἢ Ἀθηνιώτισσα τοῦ παρουσιάζεται, καὶ τὴν τραγουδᾶ πιδ γκαρδιακὰ καὶ πιδ εἰλικρινά. Πρέπει νὰ τόμολογῆσῃ, καὶ δὲ ντρέπεται μῆπως τότε ποῦνε μεσαιωνικὸ καὶ τὸν περιγελάσουν οἱ φανατικοὶ τῆς νεισεόπληχτης ἀρχαιολατρίας. Οἱ Ἑλλάδες συμβολισμένες μὲ τοὺς ἥρωες τοῦ Πίνδαρου καὶ μὲ τίς θεῖσες τοῦ Σκόπα, μέσα σὲ δ,τι ἔχει πλαστικὰ νὰ δείξῃ πιδ ἀνθρώπινο, πιδ ἱερὸ ἢ ἀρχαῖα ζωὴ, τοῦ ἀποκρίνονται γιὰ νὰ τὸν ἀποστομώσουν, γιὰ νὰ τὸν εἰρωνευτοῦν, γιὰ νὰ τὸν κατεδάσουν ἀπὸ τὰ σύγνεφα στὰ πράματα. Βροντερὰ γελᾶνε καὶ σκληρὰ μὲ τὰ πομπικὰ ἀραδιάσματα τοῦ ποιητῆ, καθὼς «ἀσβεστος ἐνῶρτο γέλως μακάρεσαι θεοῖσι», στὸ διάδα τοῦ κουτσοῦ τοῦ Ἡφαιστου. Ὁ χλωμὸς καλόγερος, ὁ λάλος καὶ ὁ χαῦνος, ἀνήμπορος νὰ ὑψωθῇ Ἰσα μὲ τὴν ὁμορφάδα τὴν ἀσύγκριτη τῶν Ὀλύμπιων Ἀθάνατων. Καὶ τὸ ποίημα ποῦ ἀρχίζει λειτουργικὰ, καὶ πανηγυρικὰ ξεδιπλώνεται μὲ τὴ θεωρία καὶ μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ ἀφεγάδιαστου ὁμορφόκοσμου, ξεθυμαίνει μ' ἕνα μορφασμὸ σατυρικό, μὲ ἀλύπητο δάρσιμο τοῦ ἴδιου ποιητῆ ἀπὸ τὸν ἴδιο, σὲ δ,τι κρύβει μέσα του ὁ ἴδιος πιδ ἁμαρτωλό, καὶ — ἀλλοίμονο! — πιδ συγκρατητό. Τὰ τρία του φεγάδια· τῆς ὕψης του μαζὶ καὶ τῆς ζωῆς: **Χλωμὸς καλόγερος**· τῆς τέχνης του: **λάλος**· τοῦ χαραχτήρα του: **χαῦνος**! Τὸ ποίημα ποῦ ἀρχινᾶ σὺν δημηρικοῦ ὕμνος, τελειώνει σὰ βουδδικὴ ἐξομολόγησι, κάτι ποῦ μολονότι πολὺ διαφορετικὸ, μᾶς φέρνει στὸ νοῦ τὸν «Ποσειδῶνα» τοῦ Ἀίνε, μέσ' ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς «Βορειανῆς Θάλασσας.» Τοῦ κάκου ὁ ποιητὴς μου μέσα στὴν «Ἀπόκριση» βάλθηκε ὄχι νὰναστήσῃ μονάχα σὲ γοργὰ δράματα τοὺς ἀρχαίους, μὰ νὰ γίνῃ ὁ ἴδιος, μὲ τὴ φαντασία του ἀρχαῖος. «Θαλασσομάχοι Φοίνικες μὲ φέρανε ἀπὸ

πέρα...» Μὰ κ' ἔτσι φυσικώτερη, καὶ τσουχτερότερη τοῦ ἔρχεται ἡ ἀπάντησι τῶν ἀρχαίων. Τὸ **Σῶπα** τῆς «Ἀπόκρισης» μπορούμε νὰ τὸ συγκρίνουμε μὲ τὸ **Σῶπα** τοῦ Σολωμοῦ στὸ «Δάμπρο» του. Τὸ ἕνα **Σῶπα** σπάρασμ' ἀπελιπιας μέσα στὴν τρικυμιὰ τοῦ πελάγου τῶν παθῶν. Τὸ ἄλλο **Σῶπα**, μὲ δλη τὴν πίκρα τῆς εἰρωνίας του, σὰ νὰ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ *templum serena* τοῦ Λουκρήτιου. Μὰ τὸ «**Σῶπα**, χλωμὲ καλόγερε», εἶναι σὺν ἕνα *leitmotiv* ποῦ ἂν προσέξετε, θὰ τὸ νοιώσετε, συχνὰ νὰ ξαναγυρῆσῃ, καὶ μὲ διαφορετικὰ λόγια, στὴ μουσικὴ τέχνη τοῦ ποιητῆ. Πηγάζει ἀπὸ τὴ μανία τῆς αὐτοκατάκρισι. Εἶναι ὁ πόνθος τῆς χριστιανικῆς καὶ τῆς βουδδικῆς ἐξομολόγησι τῆς ἁμαρτίας.

Μὰ καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμα τὴν ὁρμὴ γιὰ τὸ ξεσπάσμα τοῦ παραστρατισμένου *ἐγὼ* τοῦ ποιητῆ μου, ὁ κριτικὸς νοῦς ξανοίγει κρυμμένο κάτι ἄλλο, γενικώτερο. Μὲ τὴν αὐτοκατάκρισι ὁ ποιητὴς μου κατακρίνει μαζὶ καὶ τὸν καιρὸ καὶ τὴ φυλὴ του, σὺν ἀντιπρόσωπος ποῦ στέκει ἀπάνου ἀπ' ὄλους τοῦ Γένους του· καὶ μὲ τὴν ἀντίθεσι ποῦ μᾶς παρουσιάζει τὸ ποίημά του, μᾶς προετοιμάζει γιὰ νὰ δεχτοῦμε τὸ «Θάνατο τῶν Ἀρχαίων» μέσα στὸ σὺν δλοκληρωτικὸ τῶν ἰδεῶν τοῦ ποίημα, μέσα στὸ «*Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου.*» Στὸ Λόγο ποῦ ὀνομάζεται «Θάνατος τῶν Ἀρχαίων», οἱ ἀρχαῖοι, φορώντας δλα τους τὰ πλαστικὰ καὶ τὰ ἐπικὰ στολιδία, καὶ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸ τῶν καιρῶν τῆς Ἀναγέννησις, δείχνονται σὲ μιὰν δραματικὴ ζωγραφιά καὶ μαζὶ σὲ μιὰ προσβολὴ καὶ ἀπόκρουση μὲ δλα τῆς ρητορικῆς καὶ τῆς λυρικῆς τὰ ἀποχτοαίριαστα ἔπλα. Μὰ στὸ «Θάνατο τῶν Ἀρχαίων» ὁ νέος κόσμος δὲν παρουσιάζεται πιά, σὰ στὸ τέλος τῆς «Ἀπόκρισις» μὲ σατυρικὴ θλιβερότητα, μὰ ὁ νέος κόσμος, αὐτὸς τοῦ ρίχνεται καὶ τὸ σατυρῆζει τὸ ἀρχαῖο στοιχείο, ἢ, καλύτερα, τὸ ἀρχαῖο στοιχείο, ὄχι πιά σὰ «χαῦνος καλόγερος», γιὰ νὰ γελᾶνε βροντόπραχτα οἱ ἀθάνατοι· μὰ σὰ διεκδικητῆς ὄλων του τῶν δικαιωμάτων, καὶ ἀπαρνητῆς, μὲ ὑψωμένο τὸ κεφάλι. Μολαταῦτα, προσέξτε· ἐδῶ: ὁ ποιητὴς μου δὲν εἶν' αἰσιόδοξος, ποῦ τὰ βλέπει δλα τριανταφυλλένια· δὲν εἶναι ἀπαισιόδοξος, μισητῆς ἢ συκοφάντης τῆς ζωῆς· εἶναι, ἀπλούστερα, μὰ καὶ βαθύτερα ἴσως, τραγουδιστῆς· γγίζει μὲ τὰ χελιδονίσια ἢ κορυδαλένια του φτερὰ δλες τίς ἰδέες, φτερουγίζει ἀπάνου ἀπ' ὄλες τίς ἰδέες του· κ' ἔτσι τὴ φιλοσοφία του, μονιστικὴ καὶ συνταριαστικὴ, τὴ βρίσκουμε συμπληρωμένη μέσα σ' ἕνα τραγουδάκι λιγόστιχο τῶν «Ἑκατὸ Φωνῶν.» («Ἀσάλευτη Ζωὴ», σελ. 119.) Δὲν εἶναι οὔτε ἐθνικὸς, οὔτε χριστιανός. Ἡ τελευταία του φιλοσοφία παντρεύει παγανισμοὺς καὶ χριστιανισμοὺς σ' ἕνα ἕνερο συνθετικὸ ἀπεριόριστο· ἡ φιλοσοφικὴ σκέψη ἐδῶ ἀκοπα βγαίνει ἀπὸ ἕνα περιστατικὸ τῆς ζωῆς, μέσα κι ἀπ' ὅ,τι πιδ γκαρδιακὸ ἢ ζωὴ μᾶς δείχνει: τὸ τρυφερὸ σιγομίλημα μᾶς μάννας κ' ἐνδὸς παιδιοῦ μπρὸς σ' ἕνα κόνισμα· στὴ σκέψη τούτῃ δίνει ἀφορμὴ τὸ ῥῶτημα ποῦ πρωτοχαράζει σὲ μᾶς μάννας χεῖλη· τοῦ ποιητῆ μου ἡ φιλοσοφία δὲν παίρνεται ἀπὸ κανένα ὄρισμένο σοφὸ σύστημα· μὰ ξεπροβάλλει σὺν κορφοδλάσταρο τῆς ποίησῆς του. Συμπλη-

ρώνει τὸ ποίημα τοῦ «Θάνατου τῶν Ἀρχαίων» καὶ θεμελιώνει τὴν ἀντινομία τοῦ ἀπολλώνιου «Θαλασσομάχου» μὲ τὸ «χλωμὸ καλόγερο.»

— Ποιὸς εἶν' αὐτός, παιδάκι μου; — Μαννούλα, ὁ Ἄϊ [Δημήτριος] —

Κ' εἶσουν ἐσύ, Δεξιλιε, λεβέντη καβαλλάρη,
Ἄμαραντο ἀσπρολούλουδο τῆς ἀθηναίας Τέχνης!
Καὶ εἶταν ὁ λόγος ὁ τρανὸς καὶ ἀξέχαστος φερμένος
Ἄπὸ τὰ σπλάχνα ἐνὸς λαοῦ σ' ἐνὸς παιδιοῦ τὸ στόμα.
Δὲν εἶμαστε οὔτε χριστιανοὶ καὶ εἰδωλολάτρες οὔτε.
Ἄπὸ σταυροὺς κι ἀπὸ εἰδῶλα νὰ πλάσουμε ζητᾶμε
Τῆ νέα ζωῆ πού εἶν' ἄγνωρον ἀκόμα τῶνομά της.

Ἄ Δεξιλεος, δώδεκα χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐπι-
κὴ του εἰκόνα μέσα στοὺς «Τάφους τοῦ Κεραμει-
κοῦ» τῶν «Ματιῶν τῆς Ψυχῆς μου», ξαναφαίνεται
ὡς εἶδος ἀποκαλυπτικὸ σύμβολο τῆς ποίησης τούτης
τὰ στοιχεῖα δεμένα συγκρατητὰ ξαναγυρίζουνε σὰν
κρίκοι τῆς ἴδιας ἀλυσίδας. Δυὸ χάρες τῆς ποιητικῆς
ζωῆς : ὁ πανθεισμός καὶ ὁ σκεπτικισμός. Ὁ πανθει-
σμός γεννᾷ τὴ λυρική χαρὰ. Ὁ σκεπτικισμός τὴν
ἐλεγειακὴ παραπόνια. Τὸ ποίημα τῆς «Σκέψης»
κρατιέται ἀπὸ τὴ δευτέρη πνοή· τὸ ποίημα τῆς
«Ἀπόκρισης» ἀπὸ τὴν πνοὴ τὴν πρώτη· μὰ τελειώ-
νει κι αὐτὴ σὲ παράπονο, ὅσο κι ἂν εἶναι εἰρωνικό.
Ξαναγεννιέται ἡ λυρική χαρὰ μὲ τὸ Δεξιλεο τῶν
«Ἐκατὸ Φωνῶν.»

Ὅμως ἡ ἰδέα τούτη θὰ ξαναφανῆ ἀνοιγμένη,
πλουτισμένη, σὰν παλάτι πού ὑψώθηκε στὸν τόπο πού
ἔστεκε τὸ πρωτὸν πράσινο κιάσι, ὕστερ' ἀπὸ λίγα
χρόνια, στὸ «Τραγοῦδι τοῦ Παρνασσοῦ» πού γιομίζει
τὸ πέμτο Δόγιο τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιᾶ.» Σὰς ἀ-
ναφέρω καὶ τὸ ποίημα τούτο, γιὰ νὰ σὰς δώσω ἀφορ-
μὴ νὰ σκύψετε προσεχτικώτερα στὴν τέχνη τούτη
καὶ νὰ βρῆτε ἀπὸ μόνοι σας τὴ μετὰ σφραγίδα πού
τὴ σφραγίζει καὶ στὰ πῶ διαφορετικὰ της φανερώ-
ματα.»

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΗΛΩΣΗ

Ζητῶ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» κι
ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐπικριτὲς μου νὰ μοῦ συμπα-
θήσουνε στὸ ἄρθρο μου *Μετὰ ἀπάντηση*, μερικὲς νευ-
ρικές λέξεις καὶ φράσεις μου, καθὼς *χυδαίονυχους*,
ἀνήθικο χορὸ κ.τ.λ. πού ξέφυγαν ἀπάνω σὲ στιγ-
μαία ὀργή. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς ἐπίσης ἐκεῖ πού λέω
πὼς «δὲν ἔχω φύλλο ἢ περιοδικὸ δικό μου». Αὐτὸ
θᾶταν ἀγνωμοσύνη μου πρὸς τὸ «Νουμά» πού φι-
λοξενεῖ πρόθυμα τὴ συνεργασία μου καθὼς καὶ κρι-
σες εὐνοϊκὲς γιὰ τὸ ἔργο μου, ὅπως τοῦ ποιητῆ τοῦ

Πνεύματος κ. Ρήγα Γκόλφη καὶ ἄλλων. Ὁ «Νου-
μάς» δὲ μποροῦσε νὰ κάνει ἀλλιῶτικα παρὰ νὰ δε-
χτεῖ τὸ ἐπιθετικὸ ἄρθρο τοῦ κ. Γιώργου Ν. Πολίτη
γιὰ τὸ βιβλίο μου, μὰ πού εἶναι συνεργάτης του
καὶ μὰ πού ὁ «Νουμάς» ἀπόδειξε ἀπειρες φορὲς
πὼς εἶναι λεύτερο βῆμα.

Ὅμως ἐπειδὴ ὁ «Νουμάς» εἶναι τὸ καλλίτερο
φιλολογικὸ φύλλο πού ἔχουμε κ' ἐπειδὴ ἡ στήλη
τοῦ κριτικοῦ χαρίστηκε μ' ἀπεριόριστη ἐμπιστοσύ-
νη στὸν κ. Γ. Ν. Π., πληροφορῶ τὸν κ. Γ. Ν. Π.
πὼς ἔχω ἀναλάβει μὴ πολὺ βαρὴ καὶ πολὺ μεγάλ-
η εὐθύνη ἀπέναντι τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδος καὶ
τὸν προκαλῶ νὰ καταδεχτεῖ ν' ἀπλωθεῖ πῶς πολὺ
καὶ νὰ μὰς ἀποδείξει μ' ἐπιχειρήματα πῶς χεροπια-
στὰ καὶ πῶς βάσιμα καὶ χωρὶς μεγάλη κατάρχηση
πομπῶδικων φράσεων τὴ μηδαμινότητα τοῦ ἔργου μου.

Γιατὶ ὁ κ. Γ. Ν. Π. δὲ φαντάζεται φαίνεται πό-
σο δεχτήκε ἀνίδεο παιδί εἶταν ἐπιχείρησε σ' ἕνα στε-
νότατο ἄρθρουδάκι του γιομάτο ἀοριστίες, αἰσθημα-
τολογίες σὲ βᾶρος τοῦ Σολωμοῦ κι ἀφορισμοὺς δογ-
ματικούς γιὰ τὴ δική μου ποίηση, νὰ κρίνει ὄχι μό-
νο τὸ στερνὸ μου βιβλίο ὁ «Ἔθρος τῶν Ὁρῶν»,
μὰ δλόκληρη τὴν ἐργασία μου — ἐργασία δώδεκα
χρόνων ἀνθρώπου πού ἔζησε καὶ ξεδηλώθηκε τόσο
διαφορετικὰ καὶ ποικίλα. Ἄς ξετυλίξει σὲ σοβαρὲς
του μελέτες τὸ σύστημά του καὶ τίς φιλολογικὲς του
πεποιθήσεις κι ἄς πάρει ἀπὸ τὰ βιβλία μου πῶς μπό-
λικο δοκουμέντα κι ἀποσπάσματα νὰ μὰς δώσει καὶ
μὰς πείσει τελειωτικὰ γιὰ τὴν ἀλήθεια τῆς ἀπρόσω-
πης κριτικῆς του. Γιατὶ δὲν εἶναι ἀρκετοὶ καθόλου,
δέκα ἢ εἴκοσι στίχοι — πού δὲ μὰς πείθει καὶ γι'
αὐτοὺς γιατί εἶναι γιὰ πέταμα — πού ἀναφέρει ἀπὸ
ἕνα δλόκληρο λυρικὸ σκηρικὸ ἔργο ἢ ἐπικολυρικὸ
ποίημα ὅπως ὁ «Ἔθρος τῶν Ὁρῶν», πού θάχει
παραπάνου ἀπὸ χίλιους στίχους (Καὶ λέω ἕνα στρογ-
γυλὸν ἀριθμὸ γιατί δὲ μετρῶ ποτὲ μου τοὺς στίχους
μου). Δὲν εἶναι ἀρκετοὶ αὐτοὶ οἱ στίχοι, λίγοι ἀπὸ
ἕνα τραγοῦδι πού τραγουδᾶνε τὰ κορίτσια κ' εἶναι
ξεπίτηδες βαλμένη ἢ κάποια τους ingénnitè κι ἀπὸ
μὴ προσευκὴ ἐνὸς καλόγερου πού ἀπὸ τὸ στόμα του
δὲν μποροῦσαν ν' ἀκουστοῦν παρὰ λέξεις τῆς Γρα-
φῆς, γιὰ νὰ στηριχτεῖ ἀπάνου τους καὶ νὰ κατακρί-
νει μὲ παιδιάτικα σοφίσματα κι ἀφορισμοὺς τὸ στερ-
νὸ μου βιβλίο — καλὲ τί λέω; — καὶ τὴν ἐργασία
μου δλάκαιρη.

Γιατὶ τοῦ ξαναλέω καὶ πάλι πὼς πάρα πολὺ γε-
λάστηκεν ἂν νόμισε πὼς εἶναι τόσο εὐκόλο πρᾶγμα ἢ
Κριτικὴ καὶ τὸν συμβουλεύουμε νὰ πάρει τὰ μπαγά-
κια του καὶ νὰ ξαναγυρίσει στὴν Εὐρώπη νὰ ριχτεῖ
μὲ τὰ μούτρα στὴ μελέτη κάμποσα χρονάκια ἀκόμα
— ὡς δέκα τουλάχιστο — ἂν σκοπεύει σοβαρὰ νὰ

κολουθήσει τέτοιο στάδιο κι αν ακόμα έχει κάποιο ταλέντο γιατί ως τα σήμερα κάθε άλλο μᾶς έδειξε παρά αυτό. Προπάντων ἄς ἀπαρνηθεῖ τελειωτικά τὸ δάσκαλό του κ. Βασιλικό, γιατί τὰ πράγματα μᾶς δείχνουνε θεοφάνερα ἐκ τῶν ὑστέρων πὼς δὲν εἶναι κριτικός. Ἄς ἀπαρνηθεῖ καὶ τὸ σοσιαλισμὸν ἀκόμα καὶ κάθε ἄλλον — ἰσμὸν, γιατί ὁ κριτικὸς δὲν πρέπει νὰ φυλακῶνεται σὲ κανένα ἀπολύτως σύστημα καὶ μέσα ἀπὸ τὴ φυλακὴ του ν' ἀγναντεύει δλᾶκαιρη τὴ ζωὴ μὲ τίς χιλίες δυὸ ἐκδήλωσές της. Πῶς, ἀφοῦ ἔμεινε στὴ Γερμανία δὲ διάβασε τὸ Νίτσε πού λέει ὁ φτωχός: «Φυλάγουμε ἀπὸ δλους τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ συστήματα καὶ τοὺς ἀποφεύγω. Ἡ θέληση τοῦ συστήματός εἶναι μὴν ἔλλειψη εἰλικρίνειας» ;

Ποῖόν ποιητὴ καὶ ποῖο ποίημα δὲ μποροῦμε νὰ πετάξουμε στὰ σκουπίδια μὲ τὸ σύστημα τοῦ κ. Γ. Ν. Π. ; Καὶ μιλῶ προπάντων γιὰ τὰ ποιήματα τ' ἀπλωμένα καὶ τὰ μεγαλόχυτα, σπου μαζὶ μὲ τὸ ὕλικὸ τὸ κατεργασμένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ, ὑπάρχει καὶ κάποιον ὕλικὸ πὸ φαντάζει γι' ἀκατέργαστα (primitif) ; Ὅπου μαζὶ μὲ ἄλλα ποιητικὰ στοιχεῖα, ὑπάρχει καὶ τὸ ἀφηγητικὸ στοιχεῖο καὶ τὸ ρητορικὸ ; Γιατί ἄς τὸ νοήσουμε μὴ γιὰ πάντα μερικοὶ στενοκέφαλοι πὼς καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ σὲ χέρια δόκιμου ποιητῆ, εἶναι στοιχεῖα νόμιμα καὶ στερχτὰ στὴν Ποίηση. Οἱ «Θρίμβοι» τοῦ Πετράρχη, δλη ἡ Ποίηση τοῦ Σέλλεϋ, τοῦ Δεκόντ ντε ΛΩ, τοῦ Βερράρεν, ὁ «Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου» τοῦ Παλαμᾶ μᾶς τὸ φωνάζουν. Ἄν ἀκκουμπήσει βέβαια κανεὶς σὲ μὴ μονομερὴ ἐκδήλωση τῆς Ποίησης, σὲ κάποιους στίχους λ. χ. τοῦ Σολωμοῦ, σὲ κάποια ποιήματα τοῦ Βερλαῖν ἢ δὲν ξέρω ποιονοῦ ἄλλου, δλ' αὐτὰ τὰ παραπάνου ποιήματα εἶναι τότες γιὰ πέταμα κ' οἱ ποιητὲς τοὺς στιχοπλόκοι καὶ ριμαδόροι.

Ὅμως καὶ τὸ Σολωμὸ σας κ. Γ. Ν. Πολίτη μπορῶ μὲ τὸ σύστημά σας τὸ ἴδιο νὰ πολεμήσω καὶ νὰ τὸν πῶ ριμαδόρο καὶ στιχοπλόκο στὸν «Ἕμνο στὴν Ἐλευθερία» καὶ στὸν «Ἕμνο στὸ Μπαῦρον» — καὶ τί ριμαδόρος καὶ τί στιχοπλόκος ! —

Ὅστοςσὸ ἕνας ἀληθινὸς κριτικός, κι ὄχι κριτικὸς τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, θὰ τοῦ παραβλέψει τὰ ἐλαττώματα τῆς νιότης του καὶ θὰ μιλήσει γι' αὐτὰ ὅπως ὁ κ. Σίμος Μενάρδος πὸ εἶναι ὁ μόνος ἴσως κριτικὸς πὸ ἔχουμε (*) ἄξιος τῆς περιωπῆς τοῦ ὄνοματος,

(*) Συχνὰ μιλῶ γιὰ κριτικὴ καὶ κριτικούς καὶ δὲν ἀναφέρω τὸν Παλαμᾶ. Δηλώνω μὴ γιὰ πάντα πὼς αὐτὸ δὲν εἶναι γιατί δὲν τὸν λογαριάζω γιὰ κριτικὸ ἐξαχριστό, μὰ στὸ νοῦ μου φανερῶνεται πάντα ὁ μεγαλόσωμος ποιητῆς καὶ παραμερῖζει τὸν κριτικὸ. Θάπαρετε τέτοιες στιγμὲς νὰ μὴ συλλογίζουμαι ὀλότελα τὸν ποιητὴ, ἂν εἶναι ποτὲς δυνατό.

γιατί ἐξετάζει ἀντικειμενικά, ψυχραίμα τὸν ποιητὴ, ὄξω ἀπὸ κάθε σύστημα καὶ ἀπὸ κάθε πὸ αὐτὸς πρεσβεῖ, καὶ κατορθώνει καὶ ἀνταμώνει στὴν κρίση του τὴ μεστὴ δυὸ ποιητὲς τόσο διαφορετικούς μεταξὺ τους σὲ ἀντίληψη τέχνης, μορφῆς, λεχτικῶν, τὸν Κάλβο καὶ τὸ Σολωμὸ.

Μὰ καὶ στὸ Σολωμὸ σας, κ. κ. Βουτιερίδη καὶ Παπαντωνίου, μπορῶ ν' ἀναζητήσω φριχτὰ λάθια καὶ σὰς σερβίρω ἕνα τουλάχιστο σήμερα:

Κόκκινα κι ὄμορφα
ἔχει τὰ χεῖλα,
ὡσὸν τὰ φύλλα
τῆς ροδαριάς.

(Ἡ Ἄγνωριση)

Τὰ φύλλα τῆς ροδαριάς ποτὲς δὲν εἶναι κόκκινα μὰ πράσινα, ὑποθέτω. Ἦθελε νὰ πει τοῦ ρόδου τὰ φύλλα καὶ δὲν τὰ κατάφερε. Ὅστε κατὰ τὸ σύστημά σας καὶ κατὰ τὸ σύστημα κάθε στενοκέφαλου γραμματικῶν ὁ Σολωμὸς εἶν' ἀγράμματος, στιχοπλόκος καὶ ριμαδόρος. Μὰ καὶ σὲ πόσα βιβλία τρεχούμενου θαυμασμοῦ, πὸ θαμάζονται μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ἀπὸ τοὺς διάφορους σνοβιστὲς πὸ πληθύναν στὴν Ἑλλάδα ὅπως ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ψαρέψει κανεὶς τέτοια μαργαριτάρια ; Μὰ ποῖός ἔχει καιρὸ ; Ἡ μήπως πετάξαμε τὸν ἕνα σχολαστικισμὸ γιὰ νὰ φορέσουμε τὸν ἄλλο πὸ εἶναι πὸ ἐπικίντνος ἀκόμα, γιατί μᾶς ξεπλανᾶ καὶ μᾶς ξαπατᾶ περισσότερο κι ἀπὸ τὸν ἄλλο ;

Ὅστοςσὸ ἄς πεισθεῖ ὁ κ. Βουτιερίδης πὸς *καταγῆ μουγγιά* δὲν εἶναι λάθος. Θὰ τοῦ χρειάζοτον λίγο παρατηρητικὸ νὰ παρατηρήσει καὶ νὰ προσέξει καλὰ τοὺς μουγγούς καὶ νὰ τοὺς ἀκούσει: δταν πασιάζουν ν' ἀρθρώσουνε λέξη καὶ δὲν κατορθώνουν νὰ βγάλουνε παρὰ ἕναν ἤχο στριγγό, σφυριχτικὸ καὶ οὐρλιαστικὸ σκεδόν, καὶ τότες, μὲ λίγη — τὴση δᾶ — φαντασία πὸ τοῦ λείπει τοῦ δυστυχή, θᾶνωιωθε τὴν ὄμορφιὰ τοῦ στίχου :

Καὶ καταγῆ μουγγιά ζώνει τὸ δᾶσος

πὸ εἶναι στίχος ἀπ' τοὺς καλλίτερους πὸ ἔχω γράψει, στίχος μοναδικός.

Εἶναι ντροπὴ, σήμερα πὸ στὴν Ἑλλάδα μπορεῖ κανεὶς ν' ἀντιρροῖσει θετικὰ πὸ κάποιον φῶς σὲ διάφορα σημεῖα τῆς πὸ ὡς τὰ χτὲς ἀκόμα εἶταν σκοτεινά, στὴν Πολιτικὴ λ. χ. καθὼς κι ὁ Ἰδας μᾶς τὸ ἀποδείχνει στὰ τόσο φωτεινὰ ἄρθρα του στὰ «Νου-

μᾶ», είναι ντροπή, λέω, ἡ φιλολογία μας ποὺ πρό-
 τρεξε πάντα, νὰ μασκαρεύεται σήμερα ἀπὸ ἑνα-δυὸ
 ἐξημμένους νεήλυδες ποὺ ἔλα τους εἶναι μέσα τους
 ἀκαθάριστα καὶ δὲν ξέρουνε καλὰ καλὰ κι αὐτοὶ τί
 γυρεύουν.

Μπαστιάνα

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ἄφου διάβασα καὶ τὸ σημερινὸ τὸ ἄρθρο τοῦ κ.
 Σκίπη, στὸ τυπογραφεῖο, λυπᾶμαι πολὺ τώρα,
 ποὺ ἔχοντας ἀναλάβει μιὰ κάποια ὑποχρέωση
 ἀγνάντια στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμᾶ», ἀναγκά-
 σθηκα νὰ μιλήσω τελευταῖα γιὰ ἕνα βιβλίο, ὄχι τό-
 σο γιὰ νὰ τὸ χτυπήσω (γιατὶ αὐτὸ δὲν ἀξίζε τὸν κό-
 πο), μὰ περισσότερο γιὰ νὰ δείξω τὴν ἀνιδεότητα
 τῶν ἀνθρώπων, ποὺ τὸ θαρροῦσανε ποιητικὸ. Λυπᾶ-
 μαι γιὰτὶ μὲ τὸ κριτικὸ μου κείνο σημεῖωμα, ποὺ ὁ
 κ. Σκίπης κολακεύεται νὰ τὸ νομίζῃ γραμμένο μὲ
 πάθος καὶ μὲ φτόνο, τοῦ ἔδωσα ἀφορμὴ νὰ ξεσκε-
 παστῇ, ὅσο ἀνίκανος ποιητῆς, τόσο καὶ ἀνθρωπος
 ὄχι πολὺ καλαναθρεμμένος.

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΦΤΗΝᾶ ΒΙΒΛΙΑ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Πουλιούνται τὰ Ρωμαϊκά βιβλία ἢ δὲν πουλιούν-
 ται; Νά, τὸ ζήτημα ποὺ καταπιαστήκανε οἱ Ἄθη-
 ναῖοι χρονογράφοι.

Δὲν ξέρω γιὰ τοὺς ἄλλους, ἐμεῖς ὁμως οἱ δημο-
 τικιστᾶδες ἀρχινήσαμε νὰ συνειθίζουμε νὰγοράζου-
 με βιβλία καὶ θὰγοράζουμε περισσότερα ἂν τὰ βιβλία
 πουλιόντουσαν φτηνότερα.

Θυμάμαι τί μᾶς δηγγήθηκες ἐσὺ ἕνα Σαβατόδρα-
 δο στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ». Σὰ βγήκε τὸ βιβλίο
 τοῦ Φωτιάδη «Τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ Ἐκπαι-
 δευτικὴ μας ἀναγέννησις», τρία ἀλάκαιρα χρόνια
 ἔμεινε ἀπούλητο στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας»,
 ὅπου ἕνα ἀντίτυπο μοναχὰ εἶχε πουληθεῖ, κι αὐτὸ
 ἀγορασμένο ἀπὸ τὸ Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Ὅταν
 ἀρχίησε νὰν τὸ πουλάει ὁ Νουμᾶς ἀντὶ τρεῖς δραχ-
 μές μιὰ δραχμῆ, μέσα σ' ἕνα χρόνο πουληθήκανε

τρακόσια περίπου ἀντίτυπα. Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴν
 πρώτη ἔκδοσή τῆς «Ἰλιάδας» τοῦ Πάλλη ποὺ που-
 λιόντουσαν οἱ δυὸ τόμοι (Α—Μ) μιὰ δραχμῆ. Τὸ ἴ-
 διο καὶ μὲ τὰλλα φτηνὰ βιβλία τῆς δραχμῆς ποὺ
 πουλάει τὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμᾶ».

Ἄν τὰ βιβλία τοῦ Ψυχάρη, ποὺ πολυζητιούνται
 κι αὐτὰ τώρα, πουλιόντουσαν φτηνότερα (ὄχι μιὰ
 δραχμῆ, μὰ δυὸ, δυόμιση δραχμῆς ὁ τόμος), θαρρεῖς
 πὼς θὰ μένανε περισσότερο ἀπὸ ἕξη μῆνες στὸ βιβλιο-
 πωλεῖο τῆς «Ἐστίας»;

Νά, λοιπὸν τὸ μυστικὸ. Φτήνεια, φτήνεια! Μιὰ
 δραχμῆ, τὸ πολὺ δυὸ δραχμῆς ὁ τόμος, καὶ βλέπετε
 τί γίνεται. Ὁ κόσμος θὰ συνειθίσαι νὰγοράζει φτηνὰ
 βιβλία, καὶ ἅμα καλοσυνειθίσαι μὲ τὰ φτηνὰ, δὲ θὰ
 δυσκολεύεται ὕστερα νὰγοράζει καὶ τὰκριβότερα. Μὰ
 πρῶτα πρέπει νὰ συνειθίσαι νὰγοράζει.

Δικός σου
 ΒΙΒΛΙΟΦΑΓΟΣ

ΝΑ ΜΕΛΕΤΑΝΕ ΚΑΙ ΝΑ ΜΙΛΑΝΕ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Στὸ ὑπόμνημα τοῦ κ. Δελμούζου, ποὺ ἔγραψε
 καὶ τὸ ὑπόγραψε ὁ κ. Λουκᾶς Νάκος, δικηγόρος καὶ
 βουλευτῆς, καὶ τὸ δημοσίεψε στὴν «Ἐστία» τὴν πε-
 ρασμένη βδομάδα, διαβάζω καὶ τοῦτο τὸ παρα-
 γραφάκι:

Ἡ διαβάλλουσι κακῇ τῇ πίστει ἢ εἶνε ἀνίκανοι νὰ ἐν-
 νοήσουν τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν δημοτικιστῶν καὶ συγ-
 χέουσιν αὐτοὺς ἀπὸ σκοποῦ ἢ ἐξ ἡλιθιότητος πρὸς ἐδάρθ-
 ρον τάξιν λογίων, τῶν ὁποίων αἱ θνησιγενεῖς ὑπερβολαί,
 ἀποδοκιμαζόμεναι καὶ παρὰ τοῦ Δελμούζου (Ἴδε μελέτην
 τοῦ ἐν Ἀελτίφ Ἐκπ. Ὀμιλ. 1910 σελίς 35 κ. ε.), ἀκίνδυ-
 νοὶ διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς γλώσσης, εἴτε τῆς γραφομένης, εἴ-
 τε τῆς ὁμιλουμένης, ἀποταλοῦσι τὰ ὄπλα τῶν ἐκμεταλλευ-
 τῶν ἐκείνων, οἵτινες μὲ τὸ φάσμα τῶν ἐπιβουλῶν καὶ τῶν
 ἀοράτων ἐχθρῶν ἔμπορεύονται ἔλα τὰ ζητήματα πρὸς ἰ-
 διους σκοποὺς καὶ ὀφέλη.

Γιὰ τὸν κ. Δελμούζο δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτα, γιὰ
 νὰ μὴ δυσαρεστήσω ἕνα δυὸ ἀγαπημένους μου φί-
 λους. Μὰ στὸν κ. Λουκᾶ Νάκο, μὲ ὄλο τὸ σέβας
 ποῦχω στὸ βουλευτικὸ του ἀξίωμα, τολμῶ νὰν τοῦ
 συστήσω νὰ διαβάξαι πρῶτα καλὰ καὶ ὕστερα νὰ
 μιλάει, γιὰτὶ ἔτσι ποὺ μιλάει, ἐπιπόλαια κι ἀμελέ-
 τητα γιὰ «θνησιγενεῖς ὑπερβολὰς» κτλ., μοιάζει μὲ
 κείνους ποὺ «ἐξ ἡλιθιότητος ἢ ἀπὸ σκοποῦ» θο-
 λώνουν τὰ νερά.

Τίποτ' ἄλλο,

Πρόδθυμος
 ΕΝΑΣ ΜΗ ΗΛΙΘΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΜΩΣΑΪΚΑ

ΕΙΚΟΝΕΣ

Σὲ συντροφεύει ἡ Ἄνοιξη
στὰ στήθη σου γυρμένη,
Καὶ μὲ φιλάκια ρόδινα
τὰ χεῖλη σου γλυκαίνει...

Μάταια ὁ καιρὸς σὲ πρόσμενε
χλωμὸς στοὺς ἦσκιους στέκει,
Καὶ σκλάβος σου ἓνα στέφανο
νὰ σοῦ χαρίσει πλέκει.

Τὰ εἰδύλλια μὲ τὰ μάτια τους
τὰ γλυκερὰ σὲ βλέπουν
καὶ μὲ φτεροῦγες ἀνθινες
τὰ κάλλη σου ὅλα σκέπουν.

Χαρὲς καὶ χάρες στέκονται
στὸν κῆπο τῆς ζωῆς σου.
Μὰ μόνον κάποια ἐνθύμηση
σὰν ἦσκιος πάει μαζί σου!

Στὸ ρυάκι που ἔχει τὴν πηγὴ
στὰ φυλλοκάρδια μόνον
Χρωστοῦμε τᾶνθος—βότανο—
ποὺ ἀποκοιμάει τὸν πόνο!

Σπέτσες 1912—4—14. ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΔΙΤΗΣ

©,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Συσταίνομε στοὺς ἀναγνώστες μας τὴν προκήρυξη τοῦ Ἐκπ. Ὀμίλου ποὺ δημοσιεύομε καὶ μᾶς σήμερον στὴν πρώτη πρώτη σελίδα μας. Τὴν ἀνάγκη ὑπάρχει γιὰ ἓνα ἀλφαθητάριο τῆς ἀθροπίας, τὸ ἔχουν ὅλοι καὶ γι' αὐτὸ ὅλοι ἀπὸ καιρὸ τὸ ζητᾶνε αὐτὸ τὸ ἀλφαθητάριο. Καὶ νᾶ, ποῦρχεται σήμερον ὁ Ἐκπ. Ὀμιλος νᾶ μᾶς τὸ δώσει μὲ τὸ διαγωγισμό του.

— Στὸ φύλλο τῆς παραπάνου βδομάδας θὰ δημοσιεύομε ὀχτὸ καινοβρια τραγούδια, «Ἐσπερινοὶ ἀντίλαοι», ποὺ μᾶς ἔστειλε ἀπὸ τὸ Παρίσι ὁ ποιητὴς Μαλακάσης.

— Στὰ Κεριακάτικα πρωῖνά τοῦ «Νουμά» (10—12 κάθε Κεριακὴ πρωτὴ) θάρχεται τώρα ταχτικὰ καὶ ὁ ποιητὴς Παλαμάς. Τὴν παρασμένη Κεριακὴ μᾶς ἤρθανε στὰ γραφεῖα καὶ δυὸ δημοτικιστρὰς, οἱ δεσποινίδες Κλεαρτὴ Δίπλα καὶ Οἰκονομίδη (ἀπὸ τὴν Πόλη), ζουγράφισες κ' οἱ δυὸ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ἰδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ἀρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομὴ χρονιάτικη: Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10. Γιὰ τὸ ἔξωτερικὸ φρ. χρ. 12,50.—Γιὰ τὶς ἐπαρχίας δεχόμεστε καὶ τρίμηνες συντρομὲς (3 δρ τὴν τρίμηνιά).—Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂν δὲν προπληρώσει τὴν συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο. — Τὰ περιεσμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίβσκια, καὶ στὶς ἐπαρχίες σ' ὅλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ ΚΑΙ Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Δυὸ καὶ δυὸ κάνουν τέσσερα.

Ὁ ἰδεολόγος φιλελεύτερος «Παρατηρητὴς» τοῦ «Νουμά» μ' ἔλο ποὺ σὲ κάθε φύλλο ἀραδιάζει δειγμάτια τῆς ἐφαρμοσμένης ἀνελεύτερης πολιτικῆς τοῦ Βενιζέλου, βρῖσκει πὼς ἡ σημερινὴ Κυβέρνηση ἀντιπροσωπεύει, γιὰ τὴν ὥρα τοῦλάχιστο, μεγάλο μέρος μιᾶς γενικώτερης ἰδεολογίας — ποὺ τὴν εἶπε φιλελεύτερη — καὶ πὼς «τὸ ζήτημά μας» δὲν εἶναι ξεκρέμαστο, μόνον ἀποτελεῖ μέρος τῆς γενικώτερης αὐτῆς ἰδεολογίας.

Ἐμᾶς τοὺς δημοτικιστὰς, γιὰ τὴν Κυβέρνηση δὲ μᾶς μέλει: σήμερον εἶναι, καὶ αὔριο μπορεῖ νὰ πέση. Μᾶς μέλει γιὰ τὰ νομοθετήματα: αὐτὰ μένουνε, καὶ θέλουνε ἀγῶνες γιὰ νὰ πέσουνε. Οἱ δημοτικιστὰς λοιπὸν ἐμεῖς δὲ βλέπομε καμιά ἰδεολογία φιλελεύτερη στὰ γενικώτερα νομοθετήματα τοῦ Βενιζέλου (πρβλ. γλώσσα, θρησκεία, μέτρα γιὰ τὴν ἐλευθεροτυπία, γιὰ τὴν δημόσια ἠθική, γιὰ τοὺς συνεταιρισμοὺς ποὺ θὰ μπορῆ νὰ τοὺς διαλῆ μὲ τὸ ἔτσι θέλω ἢ δικαστικὴ ἀρχή, κτλ.).

Βλέπομε ἀκόμα, ἐμεῖς οἱ δημοτικιστὰς (τονίζω τὸ «ἐμεῖς», γιὰτὶ ἐμεῖς οἱ δημοτικιστὰς ἔχομε, νομίζω, τὸ δικαίωμα νὰ τὸ λέμε στὸ «Νουμά» μέσα), βλέπομε πὼς ἴσα-ἴσα τὸ «ζήτημά μας» εἶναι ἄλλ-

τελα ξεκρέμαστο από την ιδεολογία την πολιτική του Βενιζέλου.

Ἄν είχε οργανικό δεσμό με την τάχατε γενικώτερη φιλελευθερωσύνη του, δὲ θάτανε, «ὡς τώρα τοῦλάχιστον», ὁ Βενιζέλος ὁ μεγαλύτερος κ' ἐπισημότερος διώχτης καὶ πολέμιος τῆς ἀρχῆς τοῦ δημοτικισμοῦ.

Γιατί κοντὰ στὰ ὅσα νομοθέτησε μέσ' στὸ Σύνταγμα, εἶναι πόλεμος καὶ ὁ πόθος του νὰ τὸν ἀποκοιμίση. Εἶναι πόλεμος ἢ ἐπιθυμία του νὰ μὴν τὸν ἐνοχλοῦνε μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο, γιατί «ἔχουμε ἄλλα σπουδαιότερα». Εἶναι πόλεμος, δόλιος καὶ φαρμακερός, ὁ περιπόθητός του χωρισμός σὲ ψυχαραισμό καὶ δημοτικισμό. Εἶναι πόλεμος ἢ κρυφή του προστάσια σὲ λίγους λεγόμενους δημοτικιστές, ποὺ μόνο θετικό ἀποτέλεσμα ἔχει νὰ ἐξαχρειώνη χαραχτήρες. Εἶναι πόλεμος, ὁ ἀναντρότερος πολιτικός πόλεμος, ἢ σιωπή του στὶς ἐκλογές γι' αὐτὸ ἴσα-ἴσα τὸ ζήτημα.

Κ' ἔτσι, ὄχι δικαιολογία, παρὰ καμάρι μου τῶχω ποὺ ψήφισα τὸ Μιστριώτη, καὶ τὸν ψήφισα μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς αὐτός, ὁ φανερός καὶ δηλωμένος ὀχτρός μας, δὲ θὰ μπορούσε νὰ ποτίση μὲ ναρκωτικά «τὸ ζήτημά μας», ὅπως ποθοῦνε οἱ τάχατε φίλοι μας.

Μά, τί νὰ τὰ ξαναλέμε: — Καλὰ ποὺ εἶναι καὶ μένει ὁ «Νουμάς» ἐλεύτερο βῆμα. Γιατί ἄλλοιῶς, δῖπλα στὴν ιδεολογία τοῦ Παρατηρητῆ γιὰ τὴ φιλελευθερωσύνη τῆς Κυβέρνησης τοῦ Βενιζέλου, ποὺ φοβάται νὰ πῆ καθαρὰ τί πορεία θὰ κρατήση στὸ ζήτημά μας, μπορεῖ καὶ νὰ μὴν τύπωνε τὰ ἐγκώμια τοῦ κ. Α. Τρανοῦ γιὰ τὸ φυλλάδιο τοῦ ἐργάτη ποὺ ἐννοίωσε καὶ λέει καθαρὰ τί σημασία ἔχει τὸ ἴδιο αὐτὸ ζήτημα γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀναμόρφωση.

Πατήσια, 15 τοῦ Ἀπρίλη 1912 Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

Ἡ Ἀναρχία

Πέρσει εἴταν κλειστήκε ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τὸ σχολεῖο τοῦ Δελμούζου καὶ ἀργότερα εἴταν ἀκολούθησε ἡ περιφημὴ «δίκη τῶν ἄθεων τοῦ Βόλου», γερμίζανε οἱ στήλες τῶν Ἀθηναϊκῶν καὶ Θεσσαλικῶν ἐφημερίδων πέρα καὶ πέρα ἀπὸ ἀναρχικούς.

Ὁ πολλὸς κόσμος γιὰ τὸν ὅποιον ὁ ἀναρχικός εἶναι τὸ ἴδιο σὰν κακοῦργος, ἐτρόμαξε πολὺ εἴταν ἔμαθε ὅτι καὶ στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἄνθρωποι. Θὰ προσπαθήσουμε ἐδῶ μὲ λίγα λόγια νὰ δεῖξουμε πὼς οἱ ἀναρχικοὶ δὲν εἶναι καθόλου κακοῦργοι, γιατί ὁ ἀναρχισμός εἶναι κατὰ τοὺς ὅπα-

δούς του μιὰ θεωρία, ποὺ ἂν μιὰ μέρα θὰ πραγματοποιηθῆ, θάπαλλάξῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴ δυστυχία καὶ τὶς ἀδικίες ποὺ βασιλεύουν σήμερα στὸν κόσμο.

Τίσημαίνει ἡ λέξι «ἀναρχία» ἢ «ἀναρχισμός»; Χωρὶς ἀρχή, χωρὶς ἐξουσία. Οἱ ἀναρχικοὶ δηλαδὴ δὲν τὸ θεωροῦν γιὰ δίκαιο καὶ γιὰ λογικό, νὰ ὑπάρχουν στὸν κόσμο κυριαρχοῦντες καὶ κυριαρχούμενοι, ἐπειδὴ παντα καὶ παντοῦ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν τὴν ἐξουσία στὰ χέρια τους, ἐκμεταλλεύονται μὲ διάφορους τρόπους τὸ λαὸ καὶ ἡ ἱστορία ὄλων τῶν χρόνων καὶ ὄλων τῶν λαῶν εἶναι γεμάτη ἀπὸ τέτοια παραδείγματα. Γιὰ νὰ πᾶψῃ ἢ κατὰσταση αὐτὴ ποὺ χωρῖζει τὴν ἀνθρωπότητα σὲ δυὸ ὄλους ἀντίθετα μέρη, πρέπει νὰ ἀνήκουν ἢ γῆ (χωράφια, δάση, μεταλλεῖα κτλ.) καὶ ὄλα τὰ ἐργαλεῖα τῆς παραγωγῆς (ἐργοστάσια, μηχανές, σιδηρόδρομοι κτλ.) ὄχι σὲ λίγα άτομα, οὔτε στὸ κράτος, ὅπως τὸ θέλει ἓνα μεγάλο μέρος τῶν σοσιαλιστῶν, ἀλλὰ σὲ ὄλους μαζί, σὲ ὄλα τὰ μέλη τῆς κοινωνίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ θεμελιώδης ἰδέα τοῦ ἀναρχισμοῦ, καὶ σ' αὐτὴ στηρίζονται ὄλες οἱ ἄλλες ἰδέες τῶν ἀναρχικῶν.

Ποῖαν ὄψῃ θὰ ἔχῃ ὄμως μιὰ τέτοια κοινωνία; Ἡ ἀναρχικὴ κοινωνία θὰ εἶναι μοιρασμένη σὲ πολλές ὄμάδες. Κάθε μιὰ θάποτελεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν περίπου τὰ ἴδια συμφέροντα, τὴν ἴδια κλίση, τὸν ἴδιο χαρακτήρα. Αὐτὲς οἱ διάφορες ὄμάδες θάναλλάζουν μεταξὺ τους τὰ προϊόντα τους λ. χ. μιὰ ὄμαδα σὲ μιὰ πόλη, ποὺ τὰ μέλη τῆς φτιάχνουν ὄφασματα, θὰ βρῖσκεται σὲ συναλλαγὴ μὲ μιὰν ἄλλη στὰ χωριὰ ποὺ παράγει καρπούς. Εἶναι φανερό, ὅτι σὲ μιὰ ἔτσι ὄργανωμένη κοινωνία δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἐκμετάλλευση, ἐπειδὴ δὲ θὰ ἔχουμε ἐργάτες καὶ ἐργοδοτές ὅπως σήμερα, ἀλλὰ μονάχα ἀνθρώπους ποὺ βοηθοῦνται μεταξὺ τους. Τέτοιοι ἀνθρωποὶ μποροῦνε βέβαια πολὺ νὰ ζοῦνε χωρὶς ἀρχὴ ἢ ἐξουσία. Στὴ θέση αὐτῆς θὰ ἔχουν τὰ κοινὰ τους συμφέροντα. Οἱ ἀναρχικοὶ νομίζουν λοιπόν, ὅτι σὲ μιὰ τέτοια κοινωνία ποὺ ἀληθινὰ ὁ ἓνας δουλεύει γιὰ ὄλους καὶ ὄλοι γιὰ ἓναν, καὶ ποὺ δὲ θὰ ὑπάρχουν οὔτε φτωχοί, οὔτε πλούσιοι, οὔτε κύριοι, οὔτε δούλοι, θὰ βασιλεύῃ τὸ λογικό, τὸ δίκαιο καὶ ἡ εἰρήνη.

Μὰ ὄσο ὄρατα καὶ ἂν εἶναι ὄλα αὐτά, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ τίποτε, ὄσο ἐξακολουθεῖ ἡ πνευματικὴ κατὰσταση καὶ ἡ ιδεολογία τῶν κατωτέρων τάξεων νὰ εἶναι τέτοια ποὺ εἶναι σήμερα. Ὅσο ὁ περισσότερος κόσμος, καὶ ἓνα μεγάλο μέρος τῶν σοσιαλιστῶν ἀκόμα, θεωρεῖ γιὰ ἀναγκαῖο τὸ θεσμὸ τοῦ κράτους, θὰ μείνῃ ἢ ἀναρχικὴ θεωρία στὸ σημεῖο ποὺ βρῖσκεται σήμερα, μακρὰ ἀπὸ τὴν πραγματοποίησι.

Γι' αυτό το κυριώτερο μέσο των αναρχικών είναι να διαδώσουν τις ιδέες τους με βιβλία, εφημερίδες και ελεύθερα σχολεία. Ο Ferrer σε πολλά μέρη της Ισπανίας είχε ιδρύσει τέτοια σχολεία, και επίσης στην Έλβετία υπάρχουν μερικά. Με την καθαρή πνευματική αυτή προπαγάντα θέλουν να αποδείξουν στο λαό, ότι η εξουσία κάθε μορφής, πολιτικής, εκκλησιαστικής και οικονομικής, επιτάχθηκε από τους ανθρώπους, και οι ίδιοι οι άνθρωποι μπορούν, φτάνει να θέλουν, να καταργήσουν τις διάφορες αυτές εξουσίες. Η φύση, κατά τους αναρχικούς πού δεν παραδέχονται καμιά υπερφυσική δύναμη, δεν έχει εξουσία, αλλά μονάχα τάξη, και γι' αυτό το ανθρώπινο γένος πού είναι προϊόν της φύσης, δε χρειάζεται καμιά εξουσία, τού φτάνει η τάξη πού θα βρῆ στην αναρχική κοινωνία πού τέλεια παρά στή σημερινή.

Ένα άλλο μάλλον άρνητικό μέσο για την πραγματοποίηση των ιδεών του αναρχισμού είναι η άποχή των όπαδών της αναρχικής θεωρίας από την πολιτική, και σ' αυτό προπάντων διαφέρουν από τους σοσιαλιστές, με τους οποίους σε τόσα ζητήματα συμφωνούν. Οι αναρχικοί είναι «άντικαινοβουλευτικοί» (Antiparlamentarismus). Νομίζουν ότι οι Βουλές με τόσους εργατικούς αντιπροσώπους δεν ώφέλησαν σε πολλά πράγματα την ανθρωπότητα. Το μεγαλύτερό της μέρος στενάζει ακόμα κάτω απ' τή βρρειά πυγμή της κεφαλαιοκρατίας. Η φτώχεια, η αμάθεια και η δεισιδαιμονία σε όλα τα κράτη του κόσμου δε λιγόστεψαν πολύ με δλη την εργατική νομοθεσία των τελευταίων χρόνων. Τι έκαναν λοιπόν τόσοι σοσιαλιστές πού κάθονται μέσα στις Βουλές σχεδόν όλων των κρατών, ίσα με σήμερα; ρωτάνε οι αναρχικοί. Η άποτυχία αυτή των σοσιαλιστών βουλευτών σε θετικά έργα είναι ο πρώτος λόγος, πού οι αναρχικοί κηρύχουνται για τή λεγόμενη «άμεση δράση» (die direktektion). Με τή γενικήν άπεργία, με τον άντιμιλιταρισμό και με τὸ σαμποτάζ (καταστροφή των μέσων της παραγωγής, πού βρίσκονται στα χέρια των κεφαλαιοκρατών) νομίζουν ότι θα μπορέσουν να φτάσουν πιδ γλήγορα στην πραγματοποίηση του ιδανικού τους, της μεταβολής της σημερινής κεφαλαιοκρατικής κυριαρχικής κοινωνίας σε μιὰ «κοινωνιστική αναρχική».

A. STEINMETZ

ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Φίλε κ. Ταγκόπουλε,

Σχετικώς με δσα σωστά και λογικά γραφτήκανε στον προχτεσινὸ «Νουμά» για τους δυὸ Ιεράρχες πού πήγαν στην παράσταση του Βασιλικού Θεάτρου, σὰς στέλνω σήμερα δυὸ-τρεις γραμμές για να ιδῆτε πὼς σκεφτόντουσαν ἄλλοτες οι Ιεράρχες μας πού δεν καρφονόντουσαν ἀπάνου στις διατάξεις των διαφόρων Συνόδων, οι ὁποτες είχαν τὸ λόγο τους τὸν καιρὸ πού γραφόντουσαν, ἀλλ' ἔπαψαν τὸ κατόπι να ἔχουν σημασία.

Η Φιλικὴ Ἐταιρία πὸ πρὶν γίνεη ἡ Μεγάλῃ Ἐπανάστασῃ, μέσα στα ἄλλα πού ἐσκέφθη για να μεταδώσῃ τὸν ἐνθουσιασμό στοὺς σκλάβους Ἑλληνες, ἀποφάσισε να κἀνῃ στή Βλαχιά και θέατρο, γιατί με τὸ μέσον αὐτὸ ἐνόμιζε πὼς μπορούσε να κἀνῃ πολλὰ πράγματα, ὅπως και πραγματικῶς ἔκανε. Για να ἐπισημοποιήσῃ τὸ θέατρο αὐτὸ ἡ Φιλικὴ Ἐταιρία ἔπεισε τὸν τότες ἡγεμόνα Σούτσο να διορίσῃ και μιὰν ἐπιτροπὴν ἡ ὁποία να φροντίζῃ για τὰ καθέκαστα. Μέσα σταῖλλα μέλη της ἐπιτροπῆς αὐτῆς ξέρετε και ποιὸν ἄλλον ὑπέδειξε; Τὸν ἐπίσκοπο Βουζαίου Κωστάντη, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἐδέχτηκε ν' ἀνακατευθῆ εἰς τὰ πράγματα τοῦ θεάτρου με ὄλας τὰς ἀπαγορεύσεις των Συνόδων, ἀλλ' ἔλαβε και πολὺ ἐνεργὸν μέρος εἰς αὐτά, και τὸ φτωχικὸ ἐκεῖνο θέατρο ἔδωσε τοὺς καρποὺς πού καθένας ἐπερίμεν' ἀπ' αὐτὸ, γιατί ἀπὸ τοὺς θεατὰς και τοὺς ἡθοποιούς τοῦ θεάτρου ἐκεῖνου ἐσχηματίσθηκε ὁ Ἱερὸς Λόγος πού τόσο δοξάστηκε στὸ Δραγατσάνι.

Και για να τελειώνω, σοὺ σημειῶνω για τὴν ἱστορία ὅτι οι προχτεσिनὸι Ιεράρχες πού πήγαν στὸ Βασιλικὸ θέατρο δεν ἦσαν οι πρώτοι πού ἔκαναν αὐτὸ τὸ **σάλτο-μορτάλε!**

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1836 στὸ πρῶτο θέατρο της Ἀθῆνας πού εἶταν ἐκεῖ πού εἶναι σήμερα ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, σε μιὰ παράστασῃ της «Πολυξένης» τοῦ Νερουλοῦ παρευρέθησαν και τρεῖς-τέσσερες παππάδες. Γι' αὐτοὺς τοὺς **Ιεροσούλους** μιὰ εφημερίδα της ἐποχῆς ἐκείνης ἔγραψε τ' ἀκόλουθα: «Κατὰ τὴν παράστασιν αὐτὴν ἐξανόξαμεν εἰς ἕν των θεωρητηρίων και ἱερεῖς των ἡμετέρων, τρεῖς ἡ τέσσαρας, και τοῦτο μάλιστα μᾶς ἐφάνῃ τὸ θεατρικώτατον των ἐπεισοδίων». Βλέπετε ὅτι ὁ σοφὸς κριτικὸς της ἐποχῆς ἐκείνης εὗρισκε τὸ **πράγμα θεατρικώτατο!!**

Με ἀγάπη

N. I. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΦΙΛΕΛΕΥΤΕΡΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Τὴν ἀρχὴ τῆς φιλελεύτερης ἰδεολογίας σχετικὰ μὲ τὴ φορολογία τὴν ξέρουμε δὲ καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ : τὰ φορολογικὰ βάρη πρέπει νὰ μετατοπιστοῦν ἀπ' τὴς ἀδύνατες πλάτες τοῦ μικροαστοῦ κ' ἐργάτη στὶς δυνατὲς πλάτες τοῦ μεγαλοαστοῦ γιὰ νὰ χτυπηθεῖ ἔτσι τὸ κεφάλαιο γιὰ ὠφέλεια τῆς ἐργασίας. Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ φαίνεται πὼς ἔχει ὠριμάσει, τουλάχιστο στὸ μισὸ μέρος τῆς, ἐδῶ στὸν τόπο μας. Τὶς τελευταῖες μέρες διαβάζουμε στὶς ἐφημερίδες πὼς πρῶτα οἱ ἐργάτες τοῦ Πειραιᾶ, ἔπειτα κι ἄλλα σωματεῖα τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ ἔκαναν ἀναφορὰ στὴν Κυβέρνηση γιὰ τὴν ἀκρίβεια τῆς ζωῆς, ζητώντας νὰ ἐλαττωθοῦν τὰ ἐξόδα γιὰ εἶδη τῆς πρώτης ἀνάγκης μ' ἐλάττωση τῶν φόρων ἢ δασμῶν ποὺ σήμερα πληρώνουν. Δὲ θὰ θελήσουμε ἐδῶ νὰ ἐξετάσουμε ἀπ' ὅλες τὶς μεριὲς τὸ κίνημα αὐτό, κίνημα ποὺ εἶναι χαρακτηριστικὸ γιὰ τὴν πολιτικὴ μόρφωση τοῦ λαοῦ μας, γιὰτὶ γίνεται τώρα μετὰ τὶς ἐκλογὲς κ' ἀφοῦ ἡ Κυβέρνηση ἔγραψε στὸ πρόγραμμα τῆς, ποὺ ἔπρεπε ἂ δὲν τὸ ἄκουσαν νὰ τὸ εἶχαν τουλάχιστο διαβασμένο οἱ διαμαρτυρόμενοι, πὼς ἔνα ἀπ' τὰ κυριώτερα σημεῖα του εἶναι καὶ ἡ ἐλάττωση τῶν δασμῶν στὰ εἶδη πρώτης ἀνάγκης. Ἐδῶ μᾶς ἐνδιαφέρει μόνον τὸ πὼς ἄρχισαν οἱ λαϊκὲς τάξεις νὰ νοιώθουν τὸν οἰκονομικὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, νὰ νοιώθουν τουλάχιστο πὼς εἶναι ἀκριδὸς καὶ πρέπει νὰ γίνῃ φτηνότερος ὁ βίος τους. Ἄμα τὸ νοιώσαν αὐτὸ δὲν εἶναι δὲ δύσκολο καὶ νὰ νοιώσουν πὼς μὲ τὴν ἐλάττωση τῶ σημερινῶ δασμῶν θὰ ἐλαττωθοῦν καὶ τὰ ἐσοδα τοῦ Κράτους καὶ πὼς ὅταν ἐλαττωθοῦν αὐτὰ ἢ πρέπει νὰ ἐλαττωθοῦν κ' οἱ δαπάνες ἢ πρέπει νὰ βρεθοῦν ἄλλοι πόροι ποὺ ν' ἀντικαταστήσουν αὐτοὺς ποὺ θὰ λείψουν.

Γιὰ ἐλάττωση τῶν δαπανῶν τοῦ Κράτους δὲν πιστεύω σήμερα νὰ μπορεῖ νὰ γίνῃ σοβαρὸς λόγος ἀπ' τὰ 143 ἑκατομ. τοῦ Προϋπολογισμοῦ μας πηγαίνουν μόνον στὸ Δημόσιο χρέος καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους 48 ἑκατομ. κι ἄλλα 30 ἑκατομ. χρειάζονται τὰ δυὸ πολεμικὰ Ὑπουργεῖα. Μένουν λοιπὸν 65 ἑκατομ. γιὰ τὴν ἄλλη διοίκηση — κι αὐτοῦ ὄχι μόνον δὲν εἶναι δυνατὴ ἐλάττωση, μὰ ἴσα ἴσα πρέπει κάθε χρόνον νὰ περιμένουμε αὐξησὴ μιὰ καὶ εἶναι ὁμολογημένη ἀνάγκη ν' αὐξήσουν οἱ τόσο χαμηλοὶ μιστοὶ τῶν ὑπαλλήλων.

Ἄπ' τὰ στρατιωτικὰ λοιπὸν Ὑπουργεῖα μόνον θὰ εἶταν δυνατὴ οἰκονομία, ἂ μᾶς τὸ ἐπέτρεπε ἡ ἐθνικὴ μας πολιτικὴ· δυστυχῶς ἡ κατάστασις στὰ Βαλ-

κανικὰ εἶναι τέτοια ποὺ νὰ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι γιὰ κάμποσον καιρὸ ἀκόμα νὰ ἐξακολουθήσουμε τὴ στρατιωτικὴ μας πολιτικὴ, γιὰτὶ γιὰ κάμποσον καιρὸ ἀκόμα πρέπει νὰχοῦμε τὶς ἐθνικιστικὲς βλῆψεις. Ἄς ἐλπίσουμε κι ἂς εὐχρηθοῦμε πὼς γλήγορα θὰ ξεκαθαριστῇ ὁ Βαλκανικὸς ὀρίζοντας γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ γλυτώσουμε πιὰ ἀπ' τοὺς ἐξωτερικοὺς ἀντιπερισπασμοὺς καὶ ν' ἀφοσιωθοῦμε στὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ. Ὡς τόσο γιὰ τὴν ὥρα ἔνα εἶναι βέβαιον, πὼς οἰκονομίες στὴν Προϋπολογισμὸ δὲ χωροῦν καὶ πὼς ἂν ἐλαττωθοῦν τὰ ἐσοδα μὲ τὴν ἐλάττωση τῶ δασμῶν — δὲ μένει παρὰ νὰ βρεθοῦν ἄλλοι πόροι καὶ, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ ποὺ θέσαμε παραπάνου καὶ μὲ τὴν ἀνάγκη ποὺ θὰ φέρῃ τὴν οἰκονομικὴ μεταρρύθμισι (τὴν ἀνάγκη δηλ. νὰ γίνῃ φτηνότερος ὁ βίος τῆς μεγάλης μάζας τοῦ λαοῦ), πρέπει νὰ ζητηθοῦν οἱ πόροι αὐτοὶ ἀπ' τὴν μεγαλοαστικὴ τάξη. Πρέπει νὰχοῦμε φυσικὰ ὑπ' ὄψει μας πὼς τὰ τελευταῖα χρόνια παρατηροῦμε αὐξησὴ τῶν ἐσόδων τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἀπ' τοὺς παλιούς φόρους, γιὰτ' ἡ εἴσπραξη γίνεται καλύτερα — κ' ἔτσι ἔχομε τὴν ἐλπίδα πὼς ἀπ' τὰ περισσεύματα αὐτὰ θὰ καλυφτοῦν κάμποσα ἀπ' τὰ ἐσοδα ποὺ θὰ λείψουν. Δυστυχῶς ὅσο δὲν ἔχομε ἀκόμα τοὺς λεπτομερεῖς ἀπολογισμοὺς τῶν τελευταῶν χρόνων, δὲν μποροῦμε νὰ ὑπολογίσουμε ἀκόμα πόσο θὰ εἶναι τὸ ποσὸ αὐτό· ἔνα πρᾶμα ὅμως πρέπει νὰ θεωρήσουμε βέβαιον — πὼς ἄλλοι πόροι πάντα θὰ χρειαστοῦν καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ προτείνουμε ἀπὸ τώρα τὸ ἀντιστάθμισμα τῶν ἀμέσων φόρων ποὺ θὰ δώσουμε γιὰ τὴν ἐλάττωση τῶν ἐμμέσων.

Αὐτὸ ἀμέσους φόρους ἔχομε νὰ λογαριάσουμε γιὰ μιὰ φιλελεύτερη φορολογικὴ μεταρρύθμισι : τὸ φόρο τοῦ εἰσδήματος καὶ τὸ φόρο τῶν κληρονομιῶν. Καὶ τοὺς δυὸ αὐτοὺς φόρους ὅμως τοὺς ἔχομε γιὰ τὴν ὥρα στὸν τόπο μας. Ἄπ' τὸ φόρο τῶν κληρονομιῶν καὶ δωρεῶν ἐλπίζει ὁ Προϋπολογισμὸς τοῦ 1912 ἔνα ἐσοδὸ 380 χιλ. δρ.· σ' αὐτὸ πρέπει ὅμως νὰ προσθέσουμε καὶ τὰ ἐσοδα τῶν κληρονομικῶν τελῶν ποὺ εἰσπράττονται σὲ χαρτόσημο (Ν. χαρτ. 27) καὶ ποὺ εἶναι μέσα στὰ ἄλλα τέλη χαρτοσήμου. Ἄπ' αὐτὰ δὲν ξέρουμε παρὰ μόνον ἔκτενα ποὺ βεβαιώνονται σὲ ἀποφάσεις (ὕστερα δηλ. ἀπὸ ἀντιρρήσεις τοῦ ἐφόρου ἂν ἔγινε δήλωσις Ν. χαρτ. 44 — ἢ τῶν κληρονόμων κ.λ. ἂ δὲν ἔγινε δήλωσις καὶ τὸ τέλος ὀρίστηκε ἀπ' τὸν ἐφορο Ν. χαρτ. 45) — κι αὐτὰ λογαριάζονται γιὰ τὸ 1912 — 90 χιλ. δρ.· τὰ ἄλλα βρίσκονται μέσα στὰ ἐσοδα τοῦ πωλουμένου χαρτοσήμου καὶ πιστεύουμε πὼς δὲ θὰ περνοῦν τὶς 60 χιλ. δρ., ὥστε νὰ λογαριάσουμε μὲ πιθανότητα φόρο καὶ τέλη κληρονομιῶν σύμφωνα μὲ τοὺς λογα-

ριασμούς του κ. Κορομηλά 530 χιλ. δρ. Ὁ φόρος τοῦ εἰσοδήματος πάλι ὑπολογίζεται νὰ δώσει 1.100 χιλ. — ὥστε, ἂν βγοῦν ἀληθινοὶ οἱ λογαριασμοὶ αὐτοί, δίνουν οἱ δυὸ αὐτοὶ φόροι 1.630 χιλ. δρ., ποσὸ δηλ. ἀσήμαντο. Εἰν' ἀλήθεια πὼς τὰ ἔσοδα τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος πρέπει ν' ἀυξήσουν, ἂν ὁ φόρος ἐφαρμοσθεῖ αὐστηρὰ σύμφωνα μὲ τὸ νόμο· γιατί, γὰ φέτος γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀντιδημοτικὸς ἔδωκε ὁ κ. Ἰπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐδηγίαις νὰ ἀρκεστοῦν οἱ ἔφοροι στὶς δηλώσεις τῶν φορολογουμένων καὶ νὰ μὴ φέρουν ἀντιρρήσεις. Μὰ μήπως κατορθώσει τυχὸν ἢ πλουτοκρατία νὰ διαιωιστεῖ ἢ κατάστασις αὐτῆ τῆς ἐπιείκειας γιὰ νὰ πληρῶνῃ ὅσο φόρο θέλει, ποῦ σύμφωνα μὲ τὰ διδάγματα τῆς πείρας καὶ ἰδιαίτερα τὸ ρωμαϊκὸ χαρακτήρα θὰ βρῖσκειται σὲ μεγάλη δυσαναλογία μὲ τὸ φόρο ποῦ ἔπρεπε νὰ πληρῶσῃ; Ἐλπίζουμε πὼς ἡ Κυβέρνησις ἂ σκέφτεται σοβαρὰ μὴ φιλελεύθερη φορολογικὴ μεταρρύθμισις δὲ θὰ λυγίσει μπροστὰ στὴν πλουτοκρατία (ἂν καὶ δυστυχῶς φοβοῦμαστε πὼς πολὺ, πάρα πολὺ, ἂ σκεφτοῦμε τὸ παρελθὸν τοῦ Προέδρου τῆς, σχετίστηκε μὲ αὐτὴν), μὰ θὰ ἐπιμένει στὴν αὐστηρὴν εἰσπραξίαν τοῦ φόρου καὶ γι' αὐτὸ περιορίζομαστε γιὰ τὴν ὥρα σχετικὰ μὲ τὸ φόρο τοῦ εἰσοδήματος νὰ ζητήσουμε κ' ἐπιμένουμε στὴν αὐστηρὴν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου.

Ἄλλως εἶναι τὰ πράγματα σχετικὰ μὲ τὸ φόρο τῶν κληρονομιῶν καὶ δωρεῶν. Ἐδῶ πρῶτα-πρῶτα ἔχουμε καὶ κάποιο ἄλλο μέσο γιὰ νὰ πιάσουμε χρήματα — δηλ. τὴ μεταρρύθμισις τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου. Πὼς μὴ τέτοια μεταρρύθμισις εἶναι ἀναγκαία καὶ πολὺ σύντομα μάλιστα, πρὶν ἀκόμα ετοιμασθεῖ ὀλόκληρος ὁ ἀστικὸς κώδικας, δὲν μπορούμε νὰ τὸ ἀναπτύξουμε ἔδῳ, μὰ τὸ ξέρεῖ ὁποῖος γνωρίζει τὸ κληρονομικὸ μας τέρας· ἀρκεῖ ἔδῳ νὰ σημειώσουμε πὼς ἡ γυναίκα (ἔξῃ ἂν εἶχε τὴν τύχη νὰ εἶναι ἀπροικη καὶ ἀπορη) ἢ ὁ ἄνδρας κληρονομοῦν μόνο ἂ δὲν ὑπάρχουν συγγενεῖς ὅσο μακρυνοὶ κὶ ἂν εἶναι, πὼς δηλ. προτιμᾶται ὁ ὕψος ξάδερφος παρὰ ἡ γυναίκα τοῦ πεθαμένου! Τέτοια εἶναι ἡ νομοθεσία τοῦ σοφοῦ Ἰουστινιανοῦ, ποῦ ἰσχύει δυστυχῶς ἀκόμα στὸν τόπο μας! Δεῖπὸν μεταρρυθμίζοντας τὸ κληρονομικὸ δίκαιο καὶ ἰδιαίτερα τὸ δίκαιο τῆς ἀδιάθετης διαδοχῆς, θὰ περιορίσουμε τὸν ἀριθμὸ τῶν κληρονομικῶν βαθμῶν. Καὶ σ' αὐτὸ μᾶς δίνει τὸ καλὸ παράδειγμα αὐτὸ τὸ ρωμαϊκὸ δίκαιο οἱ πρῶτες καλοῦντας στὴν κληρονομία ἐναντία στὸ jus civile τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς (cognati), δὲν ἀκολουθοῦσαν τὸ παράδειγμα ἐκείνου, ποῦ τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας συγγενεῖς (agnati) τοὺς καλοῦσε χωρὶς περιορισμὸν βαθμοῦ — μὰ σταματοῦσαν στὸν

ἕκτο βαθμὸ κὶ ἀπ' τὸν ἕβδομο στὰ παιδιὰ τῷ δευτέρῳ ἐξαδέρφῳ (Εἰσηγ. 3.5.5). Κάτι τέτοιο πρέπει νὰ γίνῃ καὶ σήμερα. Ἡ ἐποχὴ μας ἀρχίζει πιά νὰ ἐναντιώνεται στὴν κληρονομία καὶ δὲ θὰ εἶναι πολὺ μακρὰ ἡ μέρα ποῦ τὸ κληρονομικὸ δικαίωμα θὰ ἐξαφανιστεῖ. Πάντως τὸ νὰ ἐκτείνουμε σήμερα ἐπ' ἀπειρον τὴν οἰκογένεια μού φαίνεται τερατώδες, ἂν καὶ δυστυχῶς ὁ γερμανικὸς κώδικας (§ 1929.1936) δὲν τόλμησε νὰ μιμηθεῖ τὸ παράδειγμα τοῦ πραιτωρα καὶ μόνο τοῦ συζύγου τὸ κληρονομικὸ δικαίωμα ἔφτασε ν' ἀναγνωρίσει (§ 1931 ἐπ.). Ὁ γαλλικὸς κώδικας πρὸ ἑκατὸν δέκα χρόνια σταματοῦσε στὸ δωδέκατο βαθμὸ (ἄρθρ. 775) κὶ ὁ νέος ἐλβετικὸς κώδικας εἶναι ἀκόμα πῶς αὐστηρὸς γιατί σταματᾷ στὴν πλάγια γραμμὴ στὸ δέντρο τοῦ πάππου (Grosselterlicher Stamm), δηλ. τὸ πολὺ στοὺς ἀπογόνους ἀπὸ πρῶτον ξάδερφο ἢ πρῶτη ξαδέρφη (ἄρθρο 460). Μὰ κὶ ἀκόμα ριζικώτερος μπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς· ἐγὼ θὰ εἶμουν διατεθειμένος νὰ βάλω ἕνα ὄριο τῆς οἰκογένειας τόσο γιὰ τὰ κωλύματα τοῦ γάμου, ὅσο καὶ γιὰ τὴν κληρονομικὴ διαδοχὴ — κὶ αὐτὸ νὰ εἶναι γιὰ τὴν ὥρα στὴν Ἑλλάδα ὁ τέταρτος βαθμὸς τῆς πλαϊνῆς συγγένειας, δηλ. τὰ πρῶτα ξαδέρφη. Καὶ κάτι ἄλλο εἶναι ἀκόμα δυνατό. Οἱ νεώτερες νομοθεσίαι δὲν ἀφίνουν ἀπεριόριστο τὸ κληρονομικὸ δικαίωμα τῷ συζύγῳ, μὰ τὸ περιορίζουν στὸ $\frac{1}{4}$ ἢ $\frac{1}{2}$ τῆς κληρονομίας, ἀναλόγως τοῦ ποιοῦ θὰ εἶναι οἱ ἄλλοι κληρονόμοι. Ἀπ' αὐτὸ μπορούμε νὰ βγάλουμε ἕνα κανόνα: ὅπου δὲν κληρονομοῦν οἱ κατιόντες καὶ οἱ ἀνιόντες, ἂν μὲν ὑπάρχουν ἄλλοι κληρονόμοι μαζὺ μὲ τὴ γυναίκα ἢ ἄνδρα νὰ ἐξαντλεῖται ὀλόκληρη ἡ κληρονομία, ἂν ὅμως ὑπάρχουν ἢ μόνον ἄλλοι κληρονόμοι, ἢ μόνον σύζυγοι νὰ κληρονομοῦν τὸ $\frac{1}{2}$ καὶ τὸ ἄλλο μισὸ νὰ περιέρχεται στὸ Κράτος. Ἐπίσης ἂ δὲν ὑπάρχουν συγγενεῖς τουλάχιστο τετάρτου βαθμοῦ τῆς πλαϊνῆς συγγένειας νὰ κληρονομεῖ τὸ Κράτος.

Μὰ εἶναι φανερὸ πὼς τὴ νόμιμη διαδοχὴ μπορεῖ νὰ τὴν ἀποφύγει κανεὶς κἀνοντας διαθήκη· γιὰ περιορισμὸ τῆς ἐλευτερίας νὰ διαθέσει κανεὶς ὅλη τὴν περιουσία του μετὰ θάνατο φοβοῦμαι πὼς εἶναι ἀκόμα νωρὶς.

Μένει λοιπὸν νὰ φορολογηθεῖ γερὰ ἢ ἐκ διαθήκης διαδοχὴ ὅταν κληρονόμος εἶναι πρόσωπο ποῦ δὲ θὰ εἶταν νόμιμος κληρονόμος, μ' ἕνα ποσοστὸ 12-30 0) ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τῆς καθαρῆς μερίδας του. Μὰ καὶ τῶν ἄλλων προσώπων πρέπει ν' ἀυξηθεῖ τὸ ποσοστὸ τοῦ φόρου. Ἐννοεῖται, πὼς τὸ φόρο τὸν παίρνουμε ἕναιο — ὄχι δυὸ εἰδῶν ὅπως εἶναι σήμερα, καὶ ἡ ἐνοποίηση αὐτὴ μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ στὴν πράξιν· γιατί, καὶ μὲν ἔχουμε στὸν Ἑλεγχό

υπέγγυα τὰ ἔσοδα τῶν τῶν τῶν χαρτοσήμου, μὰ δὲν ἀμφιδάλλουμε πὼς θὰ μὰς ἐπιτραπεί νὰ καταργήσουμε τὸ τέλος αὐτὸ τὸ κληρονομικὸ μὰ καὶ τὰ ἔσοδά του εἶναι τόσο λίγα καὶ οἱ ὑπέγγυες πρόσοδες ἀφίνουν μεγάλο περίσσευμα. Λοιπὸν προτείνουμε τὴν ἐξῆς διαρρύθμιση : μὰ ἐλαφρὴ φορολογία τῶν παιδιῶν τοῦ πεθαμένου δὲν τὴ βρίσκουμε οὔτε γιὰ τὸν τόπο μας ἀδύνατη. Εἶν' ἀλήθεια πὼς ἐδῶ οἱ συνεχτικοὶ δεσμοὶ τῆς οἰκογένειας εἶναι μεγάλοι καὶ στὴν πατρικὴ περιουσία βρίσκεται καὶ κάποιον μέρος ποὺ τὸ κέρδισε τὸ παιδί· μὰ αὐτὸ πρῶτα γίνεται σκεδὸν μόνο στὶς μικρὰς καὶ μέτριες περιουσίας, ἔπειτα ἔχει τὸ λόγο του μόνο στὰ ἀρσενικὰ παιδιά. Θὰ πρότεινα λοιπὸν 1) τὰ κορίτσια ποὺ κληρονομοῦν τοὺς γονεῖς τοὺς ἂν εἶναι ἀνύπαντρα ἢ ἀπρῶκιστα ἢ συνεισφέρουν τὴν προίκα νὰ πληρῶνουν φόρο : γιὰ κληρονομικὴ μερίδα 30—50 χιλ. 1 0)0, 50—100 χιλ. 2 0)0, 100—250 χιλ. 3 0)0, 250—500 χιλ. 5 0)0, 500 χιλ. κ' ἐπάνου 9 0)0. 2) προικισμένα κορίτσια, ποὺ δὲ συνεισφέρουν τὴν προίκα τοὺς γιὰ κάθε κληρονομικὴ μερίδα περιουσίας μέχρι 50 χιλ. 3 0)0, 50—100 χιλ. 4 0)0, 100—250 χιλ. 6 0)0, 250—500 χιλ. 9 0)0, 500 χιλ. κ' ἐπάνου 12 0)0. 3) ἀρσενικὰ παιδιά γιὰ κάθε κληρονομικὴ μερίδα περιουσίας τουλάχιστο 250—500 χιλ. 2 0)0, 500 χιλ. κ' ἐπάνου 5 0)0. 4) οἱ ἄλλοι κατιόντες καὶ οἱ ἀνιόντες, σύζυγοι καὶ ἀδερφοὶ καὶ ἀναγνωρισμένα ἰδρύματα σύμφωνα μὲ τὸν πίνακα 2. 5) συγγενεῖς τοῦ τρίτου καὶ τέταρτου βαθμοῦ τῆς πλατῆς συγγένειας καὶ θετὰ παιδιά γιὰ κάθε κληρονομικὴ μερίδα περιουσίας μέχρι 50 χιλ. 5 0)0, 50—100 χιλ. 6 0)0, 100—250 χιλ. 9 0)0, 250—500 χιλ. 12 0)0, 500 χιλ. κ' ἐπάνου 15 0)0, τέλος 6) ἄλλοι συγγενεῖς καὶ μὴ συγγενεῖς γιὰ κάθε κληρονομικὴ μερίδα περιουσίας μέχρι 50 χιλ. 12 0)0, 50—100 χιλ. 15 0)0, 100—250 χιλ. 20 0)0, 250—500 χιλ. 25 0)0 καὶ 500 χιλ. κ' ἐπάνου 30 0)0. Μιὰ τέτοια μεταρρύθμιση τοῦ φόρου τῶν κληρονομίων καὶ ἄλλων ἀποκτήσεων αἰτία θανάτου (μὰ καὶ γιὰ τίς δωρεὰς στὴ ζωὴ πρέπει ν' αὐξηθεῖ ἀνάλογα καὶ προοδευτικὰ τὸ ποσοστὸ) θὰ εἶχε θαυμάσια ἀποτελέσματα καὶ θ' ἀποτελοῦσε σοβαρὸ βῆμα γιὰ μιὰ φιλελεύθερη φορολογικὴ μεταρρύθμιση. Ὁ φόρος τῆς κληρονομίας, μιὰς περιουσίας ποὺ ἀποχτᾶμε χωρὶς διόλου νὰ κοπιᾶσουμε παρὰ μόνο γιὰτὶ ἔτυχε νὰ εἴμαστε συγγενεῖς ἢ φίλοι τοῦ πεθαμένου, εἶναι ὁ δικαιοτέρος ἀπ' ὅλους τοὺς φόρους, ἐκεῖνος ποὺ καθαρὰ ξεχωρίζει τὴν ἐργασία ἀπ' τὸ κεφάλαιο καὶ μόνο τὸ τελευταῖον χτυπάει. Τέτοια μεταρρύθμιση περιμένουμε ἀπ' τὴν Κυβέρνηση τῶν φιλελευθέρων, μεταρρύθμιση ποὺ θὰ τῆς ἐπιτρέψει ἀργότερα ν' αὐξη-

σει καὶ τοὺς μιστοὺς ὄλων τῶν ὑπαλλήλων τῆς ποῦ σήμερα δυστυχοῦν. Θὰ ἔχει ὁ κ. Βενιζέλος τὴ δύναμη νὰ βουλώσει τ' αὐτιά του γιὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ τὰ πλάνα τραγούδια τῶν πλευτοκρατικῶν Σειρήνων, ποὺ ἀφησε νὰ τὸν περιστοιχοῦν ;

A. ΤΡΑΝΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Τετάρτη 11 — Τρίτη 17 τοῦ Ἀπριλίου.

ΚΡΗΤΙΚΑ. Πάλι τίς ἡμέρες αὐτὲς δξύνθησαν τὰ πράματα στὴν Κρήτη· καὶ σ' αὐτὸ φαίνε φυσικὰ μὲ τίς ἀστεῖες παραξενεῖς τοὺς οἱ περιώνυμες «προστάτιδες» — μὰ δὲ φαίνε λίγο αὐτοὶ οἱ Κρητικοί. Δὲν μποροῦμε νὰ καταλάβουμε τὴν τέτοια τοὺς διαγωγή. Γιατὶ τὰ πράματα εἶναι τόσο ἀπλά, ὥστε δὲν ἐπιδέχονται καμμὴ ἀμφιβολία γιὰ ἀνθρώπους λογικοὺς καὶ γιὰ ἀληθινούς πατριώτες. Ἡ τὸ κρητικὸ ζήτημα ἐξαρτᾶται μόνο ἀπὸ τίς Δυνάμεις καὶ τότε εἶναι τουλάχιστο παραφροσύνη τὸ νὰ κάνει κανεὶς ἐκεῖνο ποὺ σ' αὐτὲς δὲν ἀρέσει — ἢ εἶναι ζήτημα ἑλληνοτουρκικὸ, καὶ τότε ἢ Ἑλλάδα τὸ δήλωσε κατηγορηματικὰ πὼς γιὰ τὴν ὥρα δὲν μπορεῖ νὰ πολεμήσῃ μὲ τὴν Τουρκία. Οἱ περιώνυμοι πατριώτες δηλ. οἱ χυδαιότεροι ἐκμεταλλεῖς τοῦ καθενὸς ζητήματος γιὰ τὰ προστυχότερα ἐλατήρια — οἱ ἀνθρωποὶ τοῦ κίτρινου τύπου φώναζαν τόσοσ καιρὸ πὼς τὸ ζήτημα εἶναι στὰ χέρια μόνο τῶν Δυνάμεων· μὰ τότε γιατί ὄλα αὐτὰ τὰ καμώματα ; Τί ζητᾶν οἱ Κρητικοί ; Ὅταν οἱ Δυνάμεις λὲν «δὲ θέλουμε τὴν ἔνωση τώρα», φαντάζονται πὼς στέλνοντας βουλευτὲς στὴν Ἀθήνα κάνουν καμμὴ εὐφυΐα ἢ παλληκαριά ; ποῖα θὰ εἶναι ἡ Κυβέρνηση ποὺ θὰ τολμήσῃ ν' ἀντισταθεῖ στὶς Δυνάμεις ποὺ ἀπλούστατα θὰ τῆς ἀπαγόρευαν — ὅταν πρόκειται γιὰ ζήτημά τους — νὰ δεχθεῖ τοὺς Κρητικὸς βουλευτὲς ; Κι ἂν πρόκειται γιὰ ζήτημα ἑλληνοτουρκικὸ γιατί δὲ μὰς λὲν κι αὐτοὶ καὶ οἱ Κρητικοὶ πὼς θέλουνε πόλεμον καὶ γιατί δὲν ἀκοῦν τὴ θέληση ὄλης τῆς Ἑλλάδας ποὺ θέλει τὴν ἡσυχία γιὰ νὰ ἀναπτύχθῃ ἑσωτερικὰ ;

Εἶναι τέλος πάντων καιρὸς νὰ ἐξεταστοῦν καλὰ τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα τῶν Κρητῶν. Τὸ νουθούμε καλὰ πὼς ἀνυπομονοῦν. Μὰ αὐτὸ δὲν τοὺς δικαιολογεῖ καὶ σὲ νὰ κλείνουν τὰ μάτια μπροστὰ στὴν πραγματικότητα. Ἄν ἔχουν αὐτοὶ ὄρεξη νὰ μὰς περιπλέξουν σὲ τυχοδιωκτικὰς ἐνέργειες, ἐμεῖς δὲν ἔχου-

με καμμιὰ ὄρεξη. Ὅσοι ἄς κάθονται ἡσυχὰ κι ἀφοῦ πρόκειται γιὰ ζήτημα τῶν Δυνάμεων ἄς περιμένουν ὅσο αὐτὲς νὰ εὐνοήσουν τὸ ζήτημά τους. Κ' ἐν τῇ μεταξύ ἄς φροντίσουν αὐτοὶ νὰ διορθωθοῦν μὲ τίς διαρκεῖς ἐπαναστάσεις τους δὲν κατορθώνουν νὰ νικήσουν τὰ προσωπικά τους· εἶναι πρωτοφανῆ πράγματα ὅσα γίνονται ἐκεῖ κάτω σὲ στιγμὲς ποὺ ὄλοι ἔπρεπε νὰ εἶναι σύμφωνοι μὲ τοὺς αἰώνιους καυγάδες καὶ τίς παραιτήσεις καὶ τίς μικροφιλοτιμίες τους. Μὰ καὶ κάτι ἄλλο. Ἡ Κρήτη γέμισε ἀπὸ πολιτικούς. Μὰ εἶναι κατάστασις αὐτὴ; Τί μπορεί κανεὶς νὰ περιμένει ἀπὸ τρακόσους χιλιάδες ποὺ κατορθώνουν νὰ ἔχουν ὀχτακόσιους πολιτευόμενους, ἴσως καὶ περισσότερους; Καὶ τί θὰ γίνουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ ξεσυνειθίζουσι τὴ δουλειὰ καὶ θὰ χυμῆξουν στὸ δημόσιο ταμεῖο, ζητώντας θέσεις ἀργομιστῶν; Ἄς τὰ καλοσυλλογιστοῦν αὐτὰ οἱ Κρητικοί· ἄς ἀφήσουν τίς παλληκαριεὶς καὶ τὰ κουμποροβγαλισμάτα μπροστὰ σὲ Ἄγγλους καὶ τὰ ἔνοπλα συλλαλητήρια, περιμένοντας τὴν εὐμένεια τῶν Δυνάμεων ἢ τὸ ἐτοιμοπόλεμο τῆς Ἑλλάδας· κι ὡς τότε ἄς συμμαζευτοῦν, ἄς στρωθοῦν στὴ δουλειὰ τους κι ἄς ἀφήσουν τὴν πολιτικὴ σὲ καμμιὰ τριανταριά σαράντα τὸ πολὺ πρόσωπα (ἀφοῦ τὸ πολὺ εἴκοσι βουλευτὲς θὰ ταιριάζει νὰ βγάλουν μετὰ τὴν ἔνωσι). Ἀργομιστοὺς καὶ ὑπὲρ πατρίδος παθόντας ἀρκετοὺς περιέθαλψε τὸ ἐλεύθερο Βασίλειο· ἄλλους δὲ χρειάζομαστε. Μᾶς χρειάζονται μπράτσα ποὺ νὰ δουλεύουν καὶ μόνο γιὰ τέτοια μπορούμε νὰ κάνουμε θυσίες.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ. Μιλήσαμε στὸ ἄλλο φύλλο γιὰ τίς ἔκτακτες ἔδρες τῆς νομικῆς σχολῆς. Θέλετε τώρα νὰ μάθετε πῶς ὁ πρότυπος αὐτὸς ὑπουργὸς ποὺ γιὰ τὴν τύχη μας βρέθηκε νὰ διευτύνει τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας κανόνισε τίς ἔδρες τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς; Ὁ ἄνθρωπος σκέφτηκε ἀπλοῦστατα, πῶς γιὰ τὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ ἔδρες τῆς φιλοσοφίας δὲ χρειάζονται· γι' αὐτὸ δὲν ἔκανε καμμιὰ ἔκτακτη ἔδρα τῆς φιλοσοφίας, ἴσως γιὰτὶ νόμισε πῶς αὐτὴν τὴν ἀντιπροσωπεύει ἐπαξίως ὁ... Μαργαρίτης ὁ Εὐαγγελίδης. Ὅσο γιὰ νέα ἑλληνικὴ φιλολογία — αἱ τέτοιες λεπτομέρειες ζητᾶτε, καὶ τόσο ἐπικίνδυνες μάλιστα γιὰ ἕναν ὑπουργὸ ποὺ θεωρήθηκε γιὰ μαλλιάρὸς! Αὐτὸ δὲ ἔλειπε ἀκόμα νὰ βάλουμε στὸ ἴδιο ἐπίπεδο τὴν νέα ἑλληνικὴ φιλολογία μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴ λογοτεχνία καὶ τὴν φιλοσοφία μὲ τὴν «νομισματολογία, μετρολογία καὶ σφρα-

γιδουλοφία». Μὰ δὲν κοκκινίζει ἀπὸ ντροπὴ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ. Ὑστερα ἀπ' τὸ ἀληθινὰ ζωντανὸ ἄρθρο τοῦ συνεργάτη μας στὸ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμά» — ἄλλο ἄρθρο ποὺ δημοσιεύτηκε στὴν «Ἐστία» τῆς Δευτέρας καταπιάνεται μὲ τὴν ἀνακαίνισις τῆς ἐκκλησίας. Εἶν' ἀλήθεια πῶς ὁ κ. Μπαλᾶνος εἶναι ἀρκετὰ συντηρητικώτερος ἀπ' τὸ δικό μας τὸν «Περαστικὸ» — ἴσως γιὰτὶ ἔκανε ὑποψήφιος γιὰ τὴν ἔδρα τῆς Δογματικῆς. Μὰ ὅπως δὴποτε εἶναι ἀρκετὰ παρήγορο πῶς οἱ θεολόγοι μας βλέπουν πᾶ τὴν ἀνάγκη σοβαρῶν ἐκκλησιαστικῶν μεταρρυθμίσεων, βλέπουν τὴν καταστρεπτικὴν ἐπίδρασις τῆς λατρείας καὶ τῶν ἐξωτερικῶν τύπων ἐν γένει ἀπάνου στὴ θρησκεία. Τὸ τονίζουμε αὐτὸ πῶς ἔμεις θέλουμε μεταρρυθμίσεις ριζικῆς, μεταρρυθμίσεις ποὺ νὰ τονίζουσι μέσα στὴ θρησκεία τὴν οὐσία καὶ νὰ τὴν κάνουνε χρήσιμη γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ πρῶτα περιμένουν καὶ θέλουν νὰ ζήσουν τὴ ζωὴ αὐτὴ κ' ἔπειτα θυμοῦνται τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Οἱ ὄροι ποὺ γέννησαν ἄλλοτε τὴν ἀντικοσμικὴ διδασκαλία τοῦ χριστιανισμοῦ πέρασαν πᾶ γιὰ πάντα· σήμερα κανένας δὲν περιφρονεῖ τὴν παρούσα ζωὴ· κι ἂν ἡ ἐκκλησία ὡς σήμερα ἀπὸ φόβο νὰ θίξει τὰ παλιὰ τῶκανε σιωπηρὰ δίνοντας σημασία στὴ λατρεία, στὸν τύπο — ἔμως σήμερα πρέπει νὰ τονιστεῖ ἡ διαφορὰ ἐκείνη, διαφορὰ ποὺ φέρνει ἀναγκαῖα μαζί τῆς καὶ διαφορὰ θρησκείας. Μόνο τότε θὰ ἔχει ἡ ἐκκλησία «μερίζονα» καὶ «πρακτικὸν προορισμὸν», ὅπως θέλει ὁ κ. Μπαλᾶνος, δταν ἀντίθετα μὲ τὴν ἀρχικὴ τῆς βάσις παύσει νὰ διδάσκει τὴν περιφρόνησι τοῦ κόσμου καὶ νὰ προετοιμάζει γιὰ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ὅσο γιὰ τὰ ἄλλα καὶ ὁ κληρὸς πρέπει βέβαια νὰ γίνῃ κοσμικώτερος χωρὶς γένια καὶ μαλλιά — ἴσως καὶ χωρὶς τὰ ράσα — κι ὁ γάμος νὰ ἐπιτρέπεται σὲ ὄλους τοὺς κληρικοὺς καὶ πρὶν καὶ μετὰ τῆ χειροτονίας κι ὁ ἀριθμὸς τῶν δεσποτάδων νὰ περιοριστεῖ (ὁ κ. Βενιζέλος ὅμως νερευέται νὰ συμπληρώσει τίς κενὲς ἔδρες μὴν τύχει καὶ χαλάσει ἡ θρησκεία! ἀλλοίμονο, φιλελεύτερος κ. Βενιζέλε κι ὅμως σκλάβος τῆς πρόληψης!) καὶ τὰ μοναστήρια ὄχι νὰ καλυτερέψουν μὰ νὰ καταργηθοῦν ὀλίποτε σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ἄς κουνηθοῦν λοιπὸν κάπως ζωηρότερα οἱ θεολόγοι μας καὶ κάτι μπορεί νὰ γίνῃ κ' ἐδῶ.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΦΚΣΤ' ΤΗΣ 11 ΑΠΡΙΛ. 1859 ΚΑΙ ΒΥΞΑ' ΤΗΣ 8 ΙΑΝΟΥΑΡ. 1897

ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 30,000,000

ΔΙΗΡΗΜΕΝΟΝ ΕΙΣ 300,000 ΟΜΟΛ. 100 ΔΡΑΧ. ΕΚΑΣΤΗΝ

ἐπὶ τόκῳ ἐτησίῳ πρὸς Δραχ. 2 1)2 ο)ο μετὰ Λαχνῶν.

Ἐξοφλητέον ἐντὸς πενήτηκοντα πέντε ἐτῶν

Σύνολον τῶν καταβλητέων Λαχνῶν 14,925,000 Δρ. Πρώτη κλήρωσ. μετὰ λαχνοῦ τῆ 1 Δεγ. 1912

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑΝ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

Α' Καταβολή τοῦ ἀντιτίμου εἰς δόσεις πρὸς δραχ. 106 καθ' ὁμολογίαν τοῦ χαρτοσήμου ὄντος εἰς βάρος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς

Πρώτη δόσις Δραχμὰς 30	κατὰ τὴν ἐγγραφήν
Δευτέρα >	> 25 ἀπὸ 1 μέχρι 15 Ὀκτωβρίου 1912
Τρίτη >	> 25 ἀπὸ 1 μέχρι 15 Ἰουνίου 1913
Τετάρτη >	> 26 ἀπὸ 1 μέχρι 15 Ὀκτωβρίου 1913

Ἐπιτρέπεται ἡ προκαταβολὴ τῶν υπολειπομένων δόσεων καὶ μετὰ τὴν ἐγγραφήν, ἀλλὰ μόνον παρὰ τῆ Ἐθνικῆ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῆς ἐπὶ ἐκπτώσει τόκου προεξοφλήσεως 2 1)2 ο)ο λογιζομένου ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως τοῦ μέχρι 1 Νοεμβρίου 1913 χρόνου.

Β' Προκαταβολὴ ὀλοκλήρου τοῦ ἀντιτίμου

Οἱ ἐγγραφόμενοι δύνανται νὰ προκαταβάλωσι κατὰ τὴν ἐγγραφήν ὀλόκληρον τὸ ἀντίτιμον τῶν ὁμολογιῶν ἐπὶ καταβολῇ ἐφ' ἀπαξ (τοῦ χαρτοσήμου εἰς βάρος τῆς Τραπεζῆς) ΔΡΑΧΜΩΝ 106.

ΜΕΤΟΧΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΛΑΧΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Οἱ ὁμολογιῶχοι μετέχουσι πασῶν τῶν κληρώσεων ἀπὸ τῆς καταβολῆς τῆς Α' δόσεως, ἀλλ' οἱ καθυστεροῦντε μίαν ἢ πλείονας τῶν ἐπομένων δόσεων δὲν δικαιούνται εἰς λαχνοὺς ἐφ' ὅσον δὲν ἐξώφλησαν πρὸ τῆς κληρώσεως τὴν ἢ τὰς καθυστερουμένας δόσεις μετὰ τοῦ τόκου ὑπερημερίας.

ΕΓΓΡΑΦΑΙ

Ἐγγραφαὶ γίνονται δεκταὶ εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε δι' ἀλληλογραφίας ἐπὶ καταβολῇ τῆς πρώτης δόσεως παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῆς ἀπὸ 15)28 Ἀπριλίου μέχρι 30 Μαΐου) 13 Ἰουνίου 1912.

Παρὰ ταῖς ἐτέρας Τραπεζαῖς Ἰονικῆ Limited, Τραπεζῇ Ἀθηνῶν, Τραπεζῇ τῆς Ἀνατολῆς, Δαικῆ Τραπεζῇ, Ἐμπορικῇ Τραπεζῇ καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῶν. Ἀπὸ 1)14 Μαΐου μέχρι 30 Μαΐου) 13 Ἰουνίου 1912.

Ἡ πληρωμὴ τοῦ ἀντιτίμου τῶν ὁμολογιῶν δύνανται νὰ γίνῃ,

Ἐν Ἑλλάδι, διὰ τραπεζικῶν γραμματίων, χρυσοῦ καὶ τραπεζικῶν ἐπιταγῶν ὄψεως ἐπὶ Παρισίων, τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἐπιταγῶν γενομένων δεκτῶν εἰς τὸ ἄρτιον. Γίνονται δεκταὶ καὶ λίραι Ἀγγλίας πρὸς δραχμ. 25,15 καὶ δολλάρια πρὸς δραχμὰς 5,15.

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἢ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ δι' ἀλληλογραφίας ἡ καταβολὴ τοῦ ἀντιτίμου γίνεται διὰ τραπεζικῶν ἐπιταγῶν ὄψεως φράγκων, λιρῶν Ἀγγλίας καὶ δολλαρίων εἰς τὰς αὐτὰς ὡς ἀνω τιμὰς.

Κατὰ τὴν ἐγγραφήν παραδοθήσονται τοῖς ἐγγραφομένοις προσωριναὶ ἀποδείξεις, ἀνταλλαχθῆσόμεναι διὰ προσωρινῶν ἀνωνύμων τίτλων πρὸ τῆς πρώτης κληρώσεως.

Οἱ προσωρινοὶ ἀνωνύμοι τίτλοι ἀνταλλάσσονται διὰ τῶν ὀριστικῶν, φερόντων προσωρητημένα καὶ τὰ σχετικὰ τοκομερίδια ἐπὶ τῇ καταβολῇ τῆς τελευταίας δόσεως. Κατὰ τὴν ἀντάλλαγὴν δὲν τηρεῖται ἡ ταυτότης τῶν ἀριθμῶν.

Τοὺς ἀνωνύμους προσωρινοὺς τίτλους καὶ τοὺς ὀριστικὸς ἀνωνύμους τίτλους οἱ ὁμολογιῶχοι δικαιούνται νὰ λάβωσι εἴτε παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Καταστήματος τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς εἴτε τῇ αἰτήσει των παρὰ τῶν Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἢ παρὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐτέρων Τραπεζῶν ἢ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ὑποκαταστημάτων αὐτῶν.

Πρὸς τοὺς ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἢ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἐγγραφομένους ἀποστέλλονται ἀποδείξεις ἐγγραφῆς, οἱ δὲ προσωρινοὶ ἢ ὀριστικοὶ ἀνωνύμοι τίτλοι ἀποστέλλονται αὐτοῖς μόνον τῇ αἰτήσει καὶ ὑπ' εὐθύνην των, ἐπὶ καταβολῇ τῶν ἐξόδων ἀποστολῆς, ἀλλ' ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται νὰ κρατήσῃ τούτους πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ ταμεῖον τῶν Τίτλων αὐτῆς, ἀποστελλομένης τῆς σχετικῆς ἀποδείξεως πρὸς τὸν ὁμολογιῶχον μετὰ σημειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῆς ὁμολογίας ἐπὶ καταβολῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως χαρτοσήμου 50 λεπτῶν καὶ ἀνευ πληρωμῆς φυλάκτρων ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1914 λογιζομένην.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Κοδ. Ζαγορά. Δεκαπέντε μέρες τώρα περιμένουμε δ,τι μάς έταξες. — κ. Γ. Ζερ. Bombay. Δάδαμε τή συντρομή κ' άδχαριστούμε. — κ. Η. Για. Αθήνα. Θάν τὸ δείξουμέ τοῦ Παλαμά, κι άν τὸ άγκρίνει, θάν τὸ τυπώσουμε. «Ο «Νουμάς» είναι *λευτότερο βήμα*, όχι όμως κι *αμάντερωτο σκόπεδο*, και λυπαθμαστε πὸν αὐτὸ δὲ θέλουμε νάν τὸ νιώσουν ἀκόμα μερτικοί φίλοι. Πίσταφε πὸς «κανένα άτομικὸ συμφέρο μας δὲ βλάφτεται» άν τυπωθετὶ τὸ άρθρο σου. Ἄληθεια, καιρὸς πιά νά μπαι και κάπιο χαλινάρι γιατί τὸ παραξεκοντοκιάσαμε. — κ. Θεατροφιλο Σμόρνη. Τὸ καινούριο βιβλίο τοῦ Ταγκέπουλου μὲ τις τρεις δραματικὲς σκηνὲς (Στὴν δξάπορτα — Τὸ μαῦρο χέρι — Ὀλόγυρα στὸς τάφοι) τυπώνεται στὴν Πόλη και γιά τοῦτο, τώρα μὲ τὸν πόλεμο, μπορετὶ νάργησει και λίγο. Πάντα όμως μέσα στὸ Μάη ελπίζουμε νάναί έτοιμο.

ΠΩΣ ΜΕ 16 ΔΡΑΧΜΑΣ ΕΙΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΓΙΝΗΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ

Παλαιότερα τὰ χρήματά των οἱ πλούσιοι και τὰ περισσεύματά των οἱ πτωχοὶ τὰ ἐτόκιζαν δεξιά και ἀριστερά, εἰς φίλους ἢ συγγενεῖς, χωρὶς πολλὰς ἀσφαλείας, μὲ κινδύνους μάλιστα πολλοὺς και ζημίας συχνότατα.

Τώρα τὰ τελευταία χρόνια ὅλος ὁ κόσμος ἐνόησεν, ὅτι μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας και συμφερτικωτέρας τοποθετήσεις χρημάτων εἶναι ἡ ἀγορὰ λαχειοφόρων ὁμολογιῶν, και μάλιστα τῆς

ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΑΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ.

Μὲ τὰ λαχειοφόρα ἔχει κανεὶς τὰ χρήματά του δ,τι ὥραν θελήσῃ, παίρνει κάθε χρόνο τὸν τόκον των, και, τὸ σπουδαιότερον, ἔχει ἐλπίδας νὰ κερδίσῃ καμμιά φορὰ κανένα καλὸν ποσὸν και νὰ εἰπῇ :

ΕΞΩ ΦΤΩΧΕΙΑΙ

Εὐκαιρία μοναδικὴ και καινούργια σήμερα διὰ ν' ἀποκτήσουν ὅλοι μίαν λαχειοφόρον, δίδει ἡ Ἐθνικὴ μας Τράπεζα, πὸν ἐκδίδει Νέον Λαχειοφόρον Δάνειον, τοῦ ὁποῖου ὁ πρῶτος ἀριθμὸς

ΚΕΡΔΙΖΕΙ 100,000 ΔΡΑΧΜΑΣ.

Διὰ νὰ διευκολύνῃ τὸν κόσμον

Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

και νὰ κάμῃ τὸν καθένα ν' ἀποκτήσῃ μίαν ἢ και περισσοτέρας λαχειοφόρους ὁμολογίας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς

μὲ 10 μόνον δραχμὰς

ἔθεσεν ἀπὸ σήμερα εἰς ἐνέργειαν ἐγγυφὰς διὰ τὸ νέον Λαχειοφόρον Δάνειον, εἰς τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ καθεὶς νὰ ἐγγραφῇ τὸ βραδύτερον ἕως τὰς 30 Μαΐου ἔ. ἔ.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ 30,000,000

ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐγγραφαὶ ἀπὸ σήμερα μέχρι 30 Μαΐου 1912.

Α'. Δόσις μέχρι τῆς 30 Μαΐου 1912 Δραχ. 10.

Β'. Δόσις μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου 1912 Δραχ. 6.

Γ'. Δόσις μέχρι τῆς 1 Ἀπριλίου 1913 Δραχ. 4.

Μετὰ τὴν καταβολὴν τῶν δύο πρῶτων δόσεων χορηγεῖται ὁ ἀριθμὸς τῆς Λαχειοφόρου ὁπότε τὰ κέρδη και οἱ λαχνοὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἀγοραστήν.

Τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας τῆς ὁμολογίας δικαιοῦται ὁ ἀγοραστὴς νὰ καταβάλῃ ὁπότε θέλῃ και ὅπως θέλῃ εἴτε τμηματικῶς εἴτε ὀλικῶς.

Ἐπὶ τοῦ μὴ καταβληθέντος ὑπολοίπου καταλογίζεται τόκος πληρωτέος ἀπαξ ἢ δις τοῦ ἔτους κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον και Δεκέμβριον ὅπως εἰκόλυνεται ὁ ἀγοραστὴς. Τὰ ὀπὸ τῶν ἀγοραστῶν τυχὸν κατατιθέμενα ποσὰ ἔναντι τῆς ἀξίας τῆς ὁμολογίας ἀποφέρουσι τὸν αὐτὸν τόκον τῆς Τραπεζῆς.

Δι' ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ καταβάλωσι τὴν Α' και Β' δόσιν ἤτοι δραχμὰς 16 μέχρι τῆς 30 Μαΐου 1912 ὑπολογίζεται ἡ Ὁμολογία ἀντὶ **Δραχμῶν 103** και παραδίδεται ἀμέσως ὁ ἀριθμὸς τῆς Λαχειοφόρου Ὁμολογίας.

Ἐγγραφαὶ γίνονται δεκταὶ εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε δι' ἀλληλογραφίας ἐπὶ καταβολῇ Δραχ. 10.

Ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ Κατάστημα τῆς *Λαϊκῆς Τραπεζῆς* και εἰς τὰ Τραπεζικὰ Γραφεῖα τῶν κ. κ. Σ. Φούντη, Ἰωάννου Φωτίου και Ι. Μινέντα.

Εἰς τὰς Ἐπαρχίας και τὸ Ἐξωτερικὸν εἰς τοὺς κ. κ. Διευθυντὰς τῶν Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς και εἰς τὰ Ὑποπρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

Οἱ μὴ ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς Λαϊκῆς Τραπεζῆς συναλλασόμενοι καταβάλλουσι λόγφ μεσιτείας ἀντὶ δραχμῶν 10 ὡς α' δόσιν δραχμὰς 11.